

Beleidsplan WMO Deventer

2008 - 2011

Deventer, december 2007

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Maatschappelijke ondersteuning in Deventer	10
1.1 Inleiding	10
1.2 Opbouw van dit beleidsplan	10
1.3 De Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	12
1.4 Voorbereiding op de WMO in Deventer	14
1.5 De WMO-ambitie van Deventer	18
1.6 Uitgangspunten voor het WMO-beleid van Deventer	19
2 Betrokken burgers: wijkaanpak, vrijwilligersbeleid en activering	28
2.1 Inleiding	28
2.2 Rol en uitgangspunten van de gemeente	28
2.3 Wat doen we al?	34
2.4 Doelstellingen (2011)	34
2.5 Activiteiten en resultaten (2008)	35
3 Betrokken burgers: mantelzorgondersteuning	37
3.1 Inleiding	37
3.2 Uitgangspunten en rol gemeente	37
3.3 Wat doen we al?	40
3.4 Doelstelling (2011)	40
3.5 Activiteiten en resultaten (2008)	40
4 Jeugd	42
4.1 Inleiding	42
4.2 Uitgangspunten en rol gemeente	42
4.3 Wat doen we al?	43

4.4	Doelstellingen (2011)	46
4.5	Activiteiten en resultaten (2008)	47
5	Zorgvragende burgers	49
5.1	Inleiding	49
5.2	Uitgangspunten en rol gemeente	49
5.3	Wat doen we al?	51
5.4	Doelstellingen (2011)	52
5.5	Activiteiten en resultaten 2008	54
6	De kwetsbare burger: cliënten met een complexe zorgbehoefte	56
6.1	Inleiding	56
6.2	Wat doen we nu al?	58
6.3	Doelstellingen (2011)	60
6.4	Activiteiten en resultaten (2008)	60
7	Randvoorwaarden	61
7.1	Burgerparticipatie en publiekscommunicatie	61
7.2	Voortgangsbewaking en verantwoording	62
7.3	Financiering	63
	Bijlage 1: Overzicht doelstellingen per prestatieveld	66
	Bijlage 2: Overzicht woordenlijst	69

Voorwoord

Voor u ligt het Beleidsplan WMO 2008-2011 van de gemeente Deventer. Waar het gaat om maatschappelijke ontwikkeling, geloven wij in de kracht van de stad. Dit beleidsplan is dan ook het resultaat van een gemeenschappelijke inspanning. De gemeente heeft het afgelopen jaar intensief samengewerkt met partijen in het veld en de inwoners van onze stad. Op deze plaats is het dan ook gepast iedereen te danken die in de beleidsontwikkeling heeft meegedacht: de leden van de klankbordgroep WMO, de leden van het Platform WZW, de maatschappelijke organisaties in de stad, en niet in de laatste plaats de deelnemers aan de interactieve bijeenkomsten voor en na de zomer van 2007.

Het is onze ambitie om met inwoners en instellingen te bouwen aan wijken en dorpen waar het prettig leven is. Die ambitie wordt breed gedragen. Dat geeft mij het vertrouwen dat we voor realisatie van de doelstellingen uit dit beleidsplan een beroep kunnen doen op de inzet van zowel uitvoerende organisaties als de burger. De gemeente op haar beurt zal niet achterblijven. Ook wij zullen inzet tonen. In financiële zin is sprake van een uitgaveintensivering ten behoeve van maatschappelijke ontwikkeling van maar liefst 1,3 miljoen in 2008

De WMO gaat in essentie over het bieden van zorg en welzijn aan hulpbehoevende en kwetsbare burgers én over het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid. Met andere woorden: iedereen doet mee. We willen uitsluiting voorkomen en betrokkenheid bevorderen. De plannen uit dit beleidsplan leveren daar voor de periode 2008-2011 een substantiële bijdrage aan.

Wat is er over vier jaar anders dan nu? In dit beleidsplan vindt u tal van voornemens. Het gaat om verschillende vormen van ondersteuning. Want we kennen in Deventer verschillende burgers. Iedere burger met zijn eigen kracht én zijn eigen vragen en behoeften.

Met het oog op haar betrokken burgers wil de gemeente Deventer in de periode 2008-2011 onder andere het vrijwilligerswerk aantrekkelijker maken; frontliniewerkers ondersteunen en de draagkracht van mantelzorgers vergroten. Wie zich wil inzetten voor zijn omgeving of voor zijn naaste, vindt de gemeente aan zijn zijde. Daarnaast hebben we aandacht voor de activering van Deventenaren die nu nog langs de kant staan.

Met het oog op de jeugd wil de gemeente Deventer onder andere de ketensamenwerking bevorderen. Dat draagt bij aan ons streven om uitval van jongeren te voorkomen. We zullen komend jaar onder andere twee centra voor Jeugd en gezin openen.

Met het oog op de zorgvragende burger wil de gemeente Deventer een efficiënt en adequaat (basis)stelsel van individuele voorzieningen bieden. Middels woonservicezones, servicewinkels, servicepunten en dergelijke zorgen wij ervoor dat

ouderen, chronisch zieken en andere zorgvragers ondersteuning vinden in hun eigen wijk of dorp.

Met het oog op haar kwetsbare burgers wil de gemeente Deventer ten slotte dienstverlening bieden vanuit het motto 'de klant centraal'. Cliënten met een complexe zorgvraag, zoals verslaafden, daklozen en slachtoffers van huiselijk geweld kunnen erop rekenen dat zij snel en eenvoudig de nodige hulp en ondersteuning krijgen.

Dit beleidsplan WMO is een plan in ontwikkeling. We hebben doelstellingen bepaald voor 2011. De komende jaren zullen we de voortgang op de diverse onderdelen monitoren – en waar nodig onze activiteiten bijstellen. Ik nodig u graag uit aan de ontwikkeling van ons WMO-beleid blijvend een bijdrage te leveren.

Jos Fleskes
Wethouder WMO

Samenvatting

Gemeente biedt hulpbehoevende en kwetsbare burgers ondersteuning

Per 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) ingevoerd. Onder de WMO worden gemeenten verantwoordelijk voor het welzijns- en zorgbeleid. Enerzijds dienen zij ervoor te zorgen dat hulpbehoevende en kwetsbare burgers de nodige ondersteuning krijgen. Daarbij gaat het om woningaanpassingen, rollators en huishoudelijke hulp en dergelijke. Maar ook om zaken als opvang, psycho-sociale hulpverlening en maatschappelijke begeleiding voor verslaafden, daklozen en vrouwen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Speciale aandacht is er voor de jeugd, bijvoorbeeld via opvoedingsondersteuning.

Bevorderen sociale samenhang en maatschappelijke inzet

Anderzijds dienen gemeenten in het kader van de WMO de sociale samenhang in buurten en wijken te bevorderen en de inzet van burgers voor elkaar en voor de samenleving te stimuleren. Maatschappelijke betrokkenheid, bijvoorbeeld in de vorm van mantelzorg en vrijwilligerswerk is een middel waarmee WMO-doelstellingen kunnen worden bereikt zoals het tegengaan van sociaal isolement en het vergroten van de sociale cohesie. De wet is gebouwd rondom de burger die zich verantwoordelijk voelt voor de samenleving waarvan hij of zij deel uitmaakt.

Meedoen óók via interactieve beleidsontwikkeling

De WMO is een participatiewet. 'Meedoen' staat niet alleen voor deelname van burgers aan de samenleving; het staat ook voor inspraak en inbreng van burgers bij de ontwikkeling en uitvoering van ons beleid. Nadenken over 'hoe' we de maatschappelijke ondersteuning in Deventer organiseren, dat doet de gemeente sámen met de burger. Als het WMO-beleid straks is geïmplementeerd, is de WMO-raad een belangrijk kanaal voor betrokkenheid en participatie van de burger. Maar ook in de ontwikkeling van een visie op de WMO en bij de voorbereiding van dit beleidsplan heeft de gemeente burgers en uitvoerders (o.a. via de WMO-klankbordgroep) veelvuldig betrokken en uitgenodigd om mee te denken en mee te praten. Daarmee kan dit beleidsplan met recht als het resultaat van interactieve beleidsontwikkeling worden beschouwd.

Ambitie en uitgangspunten voor de WMO in Deventer (hoofdstuk 1)

Het is de ambitie van de gemeente Deventer om met inwoners en instellingen te bouwen aan wijken en dorpen waar het prettig leven is. In haar visiedocument over de toekomst van de maatschappelijke ondersteuning (2006) heeft de gemeente Deventer haar ambitie uitgewerkt naar drie criteria: kwaliteit, keuzevrijheid en zekerheid. Deze criteria zijn door de gemeente uitgewerkt tot vijf uitgangspunten voor de uitvoering van haar WMO-beleid:

1. De gemeente investeert in de kracht van de stad;
2. Zij stuurt aan op een gebiedsgerichte werkwijze (onder andere in aansluiting op de wijkaanpak en de woonservicezones);

3. Zij geeft preventie de aandacht die het verdient binnen het WMO-beleid;
4. Zij geeft invulling aan haar rol als regisseur in de maatschappelijke ondersteuning;
5. Zij ontwikkelt vraagsturing in de sociale sector.

Qua activiteiten voor 2008 betekent dit dat er onderzoek zal worden verricht naar financieringsmodellen in de sociale pijler, en het preventiebeleid beter in beeld zal worden gebracht.

Verschillende burgers – verschillende vormen van ondersteuning

In lijn met de wet hebben de doelstellingen van het gemeentelijk WMO-beleid betrekking op álle inwoners van Deventer. De gemeente wil dat iedereen meedoet aan de samenleving. Dat is echter niet voor iedereen even vanzelfsprekend. Mensen hebben soms ondersteuning nodig om te kunnen meedoen. Welke ondersteuning nodig is, verschilt van persoon tot persoon. Binnen haar WMO-beleid biedt de gemeente Deventer vier verschillende vormen van ondersteuning. Dit onderscheid hebben wij gevolgd bij de opbouw van voorliggend beleidsplan.

Betrokken burgers (hoofdstuk 2 en 3)

De gemeente wil de betrokkenheid van burgers bij de samenleving bevorderen. Wie zich wil inzetten voor zijn omgeving en zijn naasten, kan erop rekenen dat de gemeente hem daarin faciliteert. Burgers, voor wie maatschappelijke deelname geen vanzelfsprekendheid vormt, kunnen erop rekenen dat de gemeente hen stimuleert tot participatie. Hoofdstuk 2 gaat in op de wijkaanpak, het vrijwilligersbeleid en sociale activering als instrumenten voor maatschappelijke inzet en participatie. Hoofdstuk 3 gaat in op mantelzorg, als bijzonder vorm van maatschappelijke betrokkenheid.

De gemeente Deventer wil met het oog op haar betrokken burgers in de periode 2008-2011 de volgende doelstellingen realiseren:

1. *Bevorderen maatschappelijke inzet (overkoepelende doelstelling);*
2. *Activering van kwetsbare, inactieve burgers (activeringsoffensief);*
3. *Deventer wijkaanpak voortzetten en innoveren;*
4. *Bestaande deelname aan, en variatie in het vrijwilligerswerk voortzetten;*
5. *Vrijwilligerswerk aantrekkelijker maken;*
6. *Versterken van signalering en zelfoplossend vermogen van frontliniewerkers;*
7. *Draagkracht van mantelzorgers vergroten.*

In 2008 wordt de volgende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan realisatie van bovengenoemde doelstellingen:

1. *Uitvoeren van een activeringsoffensief;*
2. *Deventer wijkaanpak innoveren;*
3. *Intensivering in 2008 van bestaand vrijwilligerswerk;*
4. *Ontwikkeling vrijwilligersbeleid;*
5. *Investeren in de frontlinie;*
6. *Uitvoering geven aan het accommodatiebeleid;*
7. *Opzetten van een systeem van respijtzorg;*
8. *Informatie- en bewustwordingscampagne;*

9. *Intensivering mantelzorgondersteuning;*
10. *Ontwikkelen criteria voor subsidieverlening WMO-regelingen.*

Jeugd (hoofdstuk 4)

De gemeente wil dat de jeugd alle kansen krijgt en dat maatschappelijke uitval van kinderen en jeugdigen wordt voorkomen. Hoofdstuk 4 gaat in op preventie en vroegsignalering als instrumenten uit het jeugdbeleid die hieraan bijdragen.

De gemeente Deventer wil met het oog op haar jeugd in de periode 2008-2011 de volgende doelstellingen realiseren:

1. *Maatschappelijke uitval jongeren voorkomen (koepeldoelstelling);*
2. *Ketensamenwerking bevorderen;*
3. *Systeem van vroegsignalering operationeel;*
4. *Preventie en voorlichting.*

In 2008 wordt de volgende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan realisatie van bovengenoemde doelstellingen:

1. *Uitvoering geven aan vijf functies (bieden van informatie en advies, signaleren van problemen, toeleiding tot hulpaanbod, licht-pedagogische hulp, coördinatie van zorg);*
2. *Implementatie twee centra jeugd en gezin;*
3. *Implementatie digitaal signaleringsinstrument*
4. *Alcoholmatigingsbeleid bij jongeren.*

Zorgvragende burgers (hoofdstuk 5)

De gemeente wil mensen met een zorgvraag ondersteuning bieden zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam kunnen blijven wonen. Het gaat daarbij met name om ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Hoofdstuk 5 gaat in op de diensten en voorzieningen die de gemeente aan deze groepen biedt: van informatie, advies en cliëntondersteuning tot hulp bij het huishouden, scootmobielen en woningaanpassingen. Ook collectieve voorzieningen zoals het algemeen maatschappelijk werk en ouderenadviseurs horen hierbij.

De gemeente Deventer wil met het oog op haar zorgvragende burgers in de periode 2008-2011 de volgende doelstellingen realiseren:

1. *Efficiënt en adequaat (basis)stelsel van individuele voorzieningen organiseren (compensatiebeginsel);*
2. *Niet de wijk uit;*
3. *De gemeente is een excellente dienstverlener en behoort qua dienstverlening tot de tien beste gemeenten in Nederland.*

In 2008 wordt de volgende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan realisatie van bovengenoemde doelstellingen:

1. *Uitvoeren individuele verstrekkingenbeleid;*
2. *Voortzetting bestaande collectieve voorzieningen;*

3. *Innovatie collectieve voorzieningen;*
4. *Uitvoeren pilots woonservicezones;*
5. *Bieden van informatie en advies centraal en decentraal;*
6. *Implementatie decentraal servicestelsel;*
7. *Samenwerken cliëntondersteuning.*

Kwetsbare burgers (hoofdstuk 6)

Een aantal inwoners van Deventer behoort tot de groep van kwetsbare burgers. Dat zijn mensen met een zeer complexe zorgbehoefte, met name verslaafden, daklozen, OGGZ-klanten¹ en slachtoffers van huiselijk geweld. Hoofdstuk 6 gaat in op de hulpverlening die Deventer in het kader van de WMO biedt aan deze groepen.

De gemeente Deventer wil met het oog op haar kwetsbare burgers in de periode 2008-2011 de volgende doelstellingen realiseren:

1. *Ontwikkeling van een ketenaanpak voor het contactleggen met zorgwekkende zorgmijders en hen toeleiden naar zorg;*
2. *Realiseren van vraaggerichte zorgverlening;*
3. *Bieden van een pallet aan kwalitatief en kwantitatief voldoende zorg;*
4. *Transparantie in producten en productkosten en financieringsverantwoordelijkheid.*

In 2008 wordt de volgende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan realisatie van bovengenoemde doelstellingen:

1. *Veldregie beleggen bij RegiZorg;*
2. *Uitwerken Stedelijk Kompas Midden IJssel;*
3. *Ontwikkelen toetsingskader subsidies prestatievelden 7, 8 en 9;*
4. *Reguliere activiteiten.*

Randvoorwaarden (hoofdstuk 7)

Om van het WMO-beleid in Deventer een succes te maken, dient aan drie randvoorwaarden te worden voldaan. Het gaat om burgerparticipatie en publiekscommunicatie, voortgangsbewaking en verantwoording, en de financiering van het beleid

Burgerparticipatie

De burgerparticipatie krijgt primair gestalte in de WMO-raad.

Publiekscommunicatie

De publiekscommunicatie omvat de volgende activiteiten:

- *Publieksversie beleidsplan WMO.*
- *Informatie via centrale en decentrale informatiepunten en via diverse websites.*
- *Deventer Dag van de Maatschappelijke Ondersteuning.*
- *Publiekscampagnes rondom vrijwilligersbeleid en mantelzorgondersteuning.*

¹ Openbare geestelijke gezondheidszorg.

Voortgangsbewaking en verantwoording

Ten behoeve van de voortgangsbewaking en verantwoording worden de volgende instrumenten ingezet:

- *Jaarlijks uitvoeringsprogramma WMO;*
- *Voortgangsrapportages WMO;*
- *WMO-benchmark;*
- *Klanttevredenheidsonderzoek.*

Financiering

In de bijlage bij dit beleidsplan vindt u een overzicht van de benodigde middelen voor de voorgestelde nieuwe beleidsinspanningen.

1 Maatschappelijke ondersteuning in Deventer

1.1 Inleiding

Per 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) ingevoerd. Onder de WMO worden gemeenten verantwoordelijk voor het welzijns- en zorgbeleid. Enerzijds dienen zij ervoor te zorgen dat hulpbehoevende en kwetsbare burgers de nodige ondersteuning krijgen. Daarbij gaat het om woningaanpassingen, rollators en huishoudelijke hulp en dergelijke. Maar ook om zaken als opvang, psycho-sociale hulpverlening en maatschappelijke begeleiding voor verslaafden, daklozen en vrouwen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Speciale aandacht is er voor de jeugd, bijvoorbeeld via opvoedingsondersteuning.

Anderzijds dienen gemeenten in het kader van de WMO de sociale samenhang in buurten en wijken te bevorderen en de inzet van burgers voor elkaar en voor de samenleving te stimuleren. Maatschappelijke betrokkenheid, bijvoorbeeld in de vorm van mantelzorg en vrijwilligerswerk is een middel waarmee WMO-doelstellingen kunnen worden bereikt zoals het tegengaan van sociaal isolement en het vergroten van de sociale cohesie. De wet is gebouwd rondom de burger die zich verantwoordelijk voelt voor de samenleving waarvan hij of zij deel uitmaakt.

Maatschappelijke ondersteuning bestaat, kortom, uit het geheel aan inspanningen dat een gemeente verricht (of laat verrichten) zodat haar inwoners kunnen meedoen aan de samenleving. Met het bieden van maatschappelijke ondersteuning wil de gemeente *voorkomen* dat inwoners worden uitgesloten en *bevorderen* dat zij zich betrokken voelen bij de eigen omgeving. We noemen dit het WMO-beleid.

De gemeente Deventer heeft de afgelopen twee jaar in samenspraak met burgers en maatschappelijke organisaties gewerkt aan het opstellen van haar WMO-beleid. Ten eerste zijn door de raad in 2006 een visie op de WMO en een visie op wonen, zorg en welzijn vastgesteld. Deze documenten zijn een uitwerking van de Sociale structuurvisie uit 2004. Vervolgens heeft de gemeente voorliggend beleidsplan WMO opgesteld. Dit beleidsplan beschrijft de doelstellingen van de gemeente op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning voor de periode 2008 - 2011.

1.2 Opbouw van dit beleidsplan

In lijn met de wet hebben de doelstellingen van het gemeentelijk WMO-beleid betrekking op *alle* inwoners van Deventer. De gemeente wil dat iedereen meedoet aan de samenleving. Dat is echter niet voor iedereen even vanzelfsprekend. Mensen hebben soms ondersteuning nodig om te kunnen meedoen. *Wélke* ondersteuning nodig is, verschilt van persoon tot persoon. Binnen haar WMO-beleid biedt de gemeente Deventer vier verschillende vormen van ondersteuning. Dit onderscheid hebben wij gevolgd bij de opbouw van voorliggend beleidsplan.

- *Betrokken burgers (hoofdstuk 2 en 3)*
De gemeente wil de betrokkenheid van burgers bij de samenleving bevorderen. Wie zich wil inzetten voor zijn omgeving en zijn naasten, kan erop rekenen dat de gemeente hem daarin faciliteert. Burgers, voor wie maatschappelijke deelname geen vanzelfsprekendheid vormt, kunnen erop rekenen dat de gemeente hen stimuleert tot participatie. Hoofdstuk 2 gaat in op de wijkaanpak, het vrijwilligersbeleid en sociale activering als instrumenten voor maatschappelijke inzet en participatie. Hoofdstuk 3 gaat in op mantelzorg, als bijzonder vorm van maatschappelijke betrokkenheid.
- *Jeugd (hoofdstuk 4)*
De gemeente wil dat de jeugd álle kansen krijgt en dat maatschappelijke uitval van kinderen en jeugdigen wordt voorkomen. Hoofdstuk 4 gaat in op preventie en vroegsignalering als instrumenten uit het jeugdbeleid die hieraan bijdragen.
- *Zorgvragende burgers (hoofdstuk 5)*
De gemeente wil mensen met een zorgvraag ondersteuning bieden zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam kunnen blijven wonen. Het gaat daarbij met name om ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Hoofdstuk 5 gaat in op de diensten en voorzieningen die de gemeente aan deze groepen biedt: van informatie, advies en cliëntondersteuning tot hulp bij het huishouden, scootmobielen en woningaanpassingen. Ook collectieve voorzieningen zoals het algemeen maatschappelijk werk en ouderenadviseurs horen hierbij.
- *Kwetsbare burgers (hoofdstuk 6)*
Een aantal inwoners van Deventer behoort tot de groep van kwetsbare burgers. Dat zijn mensen met een zeer complexe zorgbehoefte, met name verslaafden, daklozen, OGGZ-klanten² en slachtoffers van huiselijk geweld. Hoofdstuk 6 gaat in op de hulpverlening die Deventer in het kader van de WMO biedt aan deze groepen.

Per hoofdstuk gaan we in op de uitgangspunten en rol van de gemeente; het huidige beleid ('wat doen we al'); de doelstellingen voor de periode 2008 – 2011 en de activiteiten die in, of vanaf, 2008 worden uitgevoerd.

Doelstellingen

De doelstellingen beschrijven de situatie die de gemeente aan het einde van de looptijd van dit beleidsplan bereikt wil hebben, of zoveel eerder als mogelijk is.

Activiteiten

De activiteiten dragen bij aan realisatie van de doelstellingen. Van jaar tot jaar wordt bekeken wélke activiteiten moeten worden ondernomen om de gewenste doelstellingen dichterbij te brengen. Actuele ontwikkelingen zijn hierop van invloed; ook kunnen de resultaten van een activiteit 'groter' of onverhoopt 'beperkter' zijn dan

² Openbare geestelijke gezondheidszorg.

bij de start was voorzien. Voorts zijn er activiteiten die meerdere jaren duren (bijvoorbeeld informatievoorziening), of een eenmalig karakter hebben (bijvoorbeeld een conferentie). Dat maakt jaarlijkse bijstelling van de activiteiten wenselijk. Daarom verschijnt in aanvulling op voorliggend beleidsplan jaarlijks een uitvoeringsplan WMO. Het uitvoeringsplan WMO 2008, dat separaat in januari zal verschijnen, beschrijft van de activiteiten voor het eerste jaar: start- en einddatum, verwachte, meetbare resultaat, beoogde uitvoerder(s), kosten en organisatorische en formele randvoorwaarden.

Randvoorwaarden (hoofdstuk 7)

Het beleidsplan WMO besluit met hoofdstuk 7. Hierin vindt u de randvoorwaarden van het WMO-beleid met een paragraaf over communicatie en participatie, een paragraaf over monitoring en verantwoording, en een financiële paragraaf.

Maar eerst gaan we in de paragrafen hieronder in op de wettelijke uitgangspunten van de wet en op de voorbereiding, ambitie en uitgangspunten voor het WMO-beleid in Deventer.

1.3 De Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)

1.3.1 Wat is het doel de WMO?

Het doel van de WMO is: meedoen. Meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving, al dan niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. Dat is de onderlinge betrokkenheid tussen mensen. En als dat niet lukt of niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente. Het eindperspectief van de WMO is een samenhangend lokaal beleid op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning en op aanpalende terreinen. Voor mensen die langdurige, zware zorg nodig hebben is en blijft er de AWBZ (Algemene wet bijzondere ziektekosten).

1.3.2 WMO geeft gemeente nieuwe verantwoordelijkheden

Maatschappelijke ondersteuning

Gemeenten zijn onder de WMO verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Maatschappelijke ondersteuning omvat activiteiten en voorzieningen die het mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp.

Bundeling

De WMO is een nieuwe wet, waarin de volgende bestaande wetten gebundeld zijn:

- Welzijnswet ;
- Wet voorzieningen gehandicapten (WVG);

- 4 subsidieregelingen uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ)³;
- De huishoudelijke verzorging uit de AWBZ;
- De openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ).

Integraal beleid

De WVG en de Welzijnswet vielen al onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. De huishoudelijke verzorging en subsidieregelingen uit de AWBZ en de OGGZ zijn daar nu bijgekomen. Door deze bundeling van wetten is integraal beleid mogelijk: de gemeente kan zoeken naar nieuwe dwarsverbanden tussen de diverse vormen van dienstverlening om zo beter te kunnen inspelen op de ondersteuningsvragen van haar burgers.

Sturingsfilosofie

De WMO leidt tot een nieuwe sturingsfilosofie. Om te beginnen moet de gemeente de regie stevig in handen nemen. Alleen dan lukt het haar om integraal beleid te realiseren en (op termijn) alle diensten en activiteiten in het kader van de WMO goed op elkaar af te stemmen. Anderzijds verwacht de wetgever dat gemeenten verantwoording afleggen aan hun eigen inwoners in plaats van aan het rijk. Het gemeentelijk WMO-beleid moet worden gedragen en herkend door de mensen voor wie het is bedoeld. De gemeente Deventer bereikt dit door, bijvoorbeeld, de instelling van een WMO-raad en via interactieve beleidsontwikkeling: burgers en uitvoerders krijgen een stem in de plannen van de gemeente.

Verantwoording

Hoewel gemeenten onder de WMO primair verantwoording moeten afleggen aan de eigen inwoners (en alleen secundair aan het rijk) heeft de wetgever wél de kaders bepaald waarbinnen de gemeente haar beleid moet formuleren. Deze kaders worden de prestatievelden genoemd. Er zijn negen prestatievelden. Deze staan in onderstaand kader. De WMO bepaalt dat gemeenten hun beleid op deze prestatievelden moet vastleggen in een beleidsplan. Dit plan stelt de gemeente één keer in de vier jaar op. Voor u ligt het eerste beleidsplan WMO van de gemeente Deventer voor de periode 2008 – 2011.

³ Diensten bij wonen met zorg; zorgvernieuwingprojecten GGZ; coördinatie Vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg (CVTM) en initiatieven openbare geestelijke gezondheidszorg.

DE NEGEN PRESTATIEVELDEN VAN DE WMO

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning bieden aan jongeren met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;
7. maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en huiselijk geweld;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

1.4 Voorbereiding op de WMO in Deventer

1.4.1 Visieontwikkeling

Deventer heeft zich de afgelopen jaren goed voorbereid op de komst van de WMO. Al in 2004 werd in de Stadsvisie geconstateerd dat door de veranderende maatschappelijke behoeften, demografische ontwikkelingen en veranderingen in de verhouding tussen gemeente en instellingen er geen goed beeld meer was van het bereik en de doelmatigheid van voorzieningen. Er was behoefte aan een samenhangend kader voor het sociale domein (wonen, zorg en welzijn). Temeer daar de gemeente het sociale beleid en de daarbij horende voorzieningen heeft aangewezen als één van de vijf topprioriteiten van de stad. Bovendien wilde Deventer anticiperen op de WMO, waarvan toen al duidelijk was dat deze ingrijpende veranderingen met zich zou meebrengen voor de gemeente, de instellingen en de burger. Vanuit die motivaties heeft Deventer intussen haar visie op het sociale domein bepaald in een aantal door de raad aangenomen beleidsdocumenten (zie kader). Deze documenten vormen het kader voor voorliggend beleidsplan WMO.

BELEIDSKADERS VOOR DE WMO IN DEVENTER⁴

- Sociale structuurvisie. De sociale kracht van Deventer: passie voor mensen, oktober 2004;
- Sociaal programma 2005-2009. De sociale kracht van Deventer: passie voor mensen, augustus 2005;
- Visie WMO. Kwaliteit, keuzevrijheid en zekerheid. De toekomst van maatschappelijke ondersteuning in Deventer, januari 2006;
- Visie Wonen, zorg en welzijn in Deventer, januari 2006.

1.4.2 Participatie van burgers en organisaties in de beleidsontwikkeling

De WMO is een participatiewet. 'Meedoen' staat niet alleen voor deelname van burgers aan de samenleving; het staat ook voor inspraak en inbreng van burgers bij de ontwikkeling en uitvoering van ons beleid. Nadenken over 'hoe' we de maatschappelijke ondersteuning in Deventer organiseren, dat doet de gemeente sámen met de burger. Als het WMO-beleid straks is geïmplementeerd, is de WMO-raad een belangrijk kanaal voor betrokkenheid en participatie van de burger. Maar ook in de ontwikkeling van een visie op de WMO en bij de voorbereiding van dit beleidsplan heeft de gemeente burgers en uitvoerders (o.a. via de WMO-klankbordgroep) veelvuldig betrokken en uitgenodigd om mee te denken en mee te praten. Daarmee kan dit beleidsplan met recht als het resultaat van interactieve beleidsontwikkeling worden beschouwd.

Interactieve sessies 2005

In 2005 heeft de gemeente rondom de ontwikkeling van een visie op de WMO participatiebijeenkomsten voor burgers georganiseerd. De resultaten uit deze bijeenkomsten zijn als input gebruikt voor het opstellen van de visiestukken die in 2006 door de raad zijn vastgesteld (zie kader hierboven).⁵

Interactieve sessies 2007

Met deze visiedocumenten als basis heeft de gemeente in het voorjaar van 2007 een memo met achtergrondinformatie opgesteld ten behoeve van discussie met de raad op de Politieke markt.⁶ Deze achtergrondinformatie is ook gebruikt voor een vijftal interactieve sessies met uitvoerders en organisaties van bewoners en cliënten. In iedere sessie stond een ander aspect van de WMO centraal. Achtereenvolgens zijn besproken: maatschappelijke opvang; leefbaarheid en sociale samenhang; vrijwilligers; ouderen en mantelzorgers; jeugd; en voorzieningen. Iedere sessie begon met een inleiding op het thema, waarin de denkrichtingen van de gemeente aan de orde kwamen. Vervolgens kwamen in iedere sessie opnieuw vier vragen aan

⁴ De documenten zijn te vinden op:

<http://www.deventer.nl>ikwilmeerwtenover>wmo>dedeventeraanpak>hoeverzijnwe>

⁵ Verslagen van in dit beleidsplan genoemde bijeenkomsten kunt u terugvinden op www.deventer.nl > ik wil meer weten over > WMO > de Deventer aanpak > samenwerking

⁶ WMO-Beleidsnota. Achtergrondinformatie voor discussie met de raad op de Politieke markt van Deventer, 25 april 2007.

de orde (zie kader). De uitkomsten van de sessies zijn gebruikt als input voor dit beleidsplan.

VIJF INTERACTIEVE SESSIES RICHTING BELEIDSPLAN WMO

Centrale vragen

- Vindt u dat met de voorgestelde denkrichtingen de maatschappelijke opgaven worden benoemd waar de gemeente Deventer zich de komende jaren op moet richten? Heeft u aanvullingen of vindt u bepaalde punten overbodig?
- Aan welke maatschappelijke opgaven geeft u prioriteit?
- Welke inzet is nodig (van zowel de gemeenten als van uitvoeringspartners) om de benoemde maatschappelijke opgaven te realiseren?
- Aan welke inzet geeft u prioriteit?

Bijeenkomst november 2007

Op 13 november 2007 heeft de gemeente een bijeenkomst over het beleidsplan WMO georganiseerd voor alle belangstellenden uit de gemeente. De uitkomsten van die avond zijn meegenomen in dit beleidsplan. Deze bijeenkomst diende als voorzet voor de reguliere inspraak.⁷

Van WMO klankbordgroep naar WMO-raad

In de WMO staat in artikel 11 en 12 beschreven op welke wijze burgers, cliënten en belangenorganisaties betrokken moeten worden bij de beleidsontwikkeling binnen de WMO. De gemeente Deventer heeft gekozen voor de installatie van een WMO-raad. Deze wordt nader beschreven in hoofdstuk 7 van dit beleidsplan.

Voor de periode voorafgaande aan de installatie van de WMO-raad heeft de gemeente in 2005 een tijdelijke WMO-Klankbordgroep als voorlopige gesprekspartner ingesteld. In de WMO-klankbordgroep hebben vertegenwoordigers van burger- en cliëntorganisaties en van de WZW-aanbieders in Deventer zitting. De Klankbordgroep wordt opgeheven zodra de WMO-raad zal zijn geïnstalleerd.

Platform wonen, zorg en welzijn

In 2004 is het Platform wonen, zorg en welzijn ingesteld, een overlegorgaan van aanbieders van zorg-, welzijns- en woonvoorzieningen. Het platform wil kennis en ervaringen bundelen en ontwikkelingen op elkaar afstemmen. Het platform wil nieuwe ontwikkelingen op het snijvlak van wonen, zorg en welzijn initiëren, samenbrengen en stimuleren en een duurzame aanpak in de afstemming van wonen, zorg en welzijn realiseren. Sinds 2005 wordt er regelmatig overlegd tussen platform en gemeente rondom beleidsontwikkeling op het terrein van wonen, zorg en welzijn, waaronder de WMO.

⁷ Het programma en de presentaties van deze avond vindt u terug op www.deventer.nl.

1.4.3 Implementatie van nieuwe taken

Met de WMO heeft de gemeente verantwoordelijkheid gekregen voor het leveren van individuele voorzieningen en hulp bij het huishouden aan zorgbehoevende burgers. Onder de WVG was de gemeente al verantwoordelijk voor het leveren van voorzieningen zoals woningaanpassingen, scootmobielen en rollators. Deze taak wordt in Deventer nu voortgezet onder de WMO.

Individuele voorzieningen

Het bieden van hulp bij het huishouden was voorheen echter onderdeel van de AWBZ en daarmee rijksbeleid. Voor de gemeente is dit een nieuwe, complexe taak. Met de implementatie daarvan is Deventer op 1 januari 2007 begonnen. De aanbesteding van de hulp bij het huishouden (de zogenaamde HV-1 en HV-2) is op 1 juli 2007 afgerond. De beleidsmatige kaders voor het beleid rondom voorzieningen en hulp bij het huishouden zijn in 2006 en 2007 door de raad vastgesteld. Het gaat om de documenten in onderstaand kader.

BELEIDSKADERS INDIVIDUELE VOORZIENINGEN EN HULP BIJ HET HUISHOUDEN⁸

- Verordening WMO Deventer 2007, september 2006;
- Besluit maatschappelijke ondersteuning Deventer, 19 december 2006;
- Verstrekkingsboek voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Deventer, 19 december 2006.

Informatie, advies en cliëntondersteuning

Een andere nieuwe taak die de WMO aan gemeenten oplegt is het bieden van informatie, advies en cliëntondersteuning. Burgers moeten met al hun vragen over zorg en welzijn bij één loket terecht kunnen. Deventer is tegelijk met de ontwikkeling van haar voorzieningenbeleid begonnen aan de ontwikkeling van een loket maatschappelijke ondersteuning. Deventer wil informatie, advies en diensten rondom de WMO centraal en decentraal aanbieden, onder andere via servicewinkels en servicepunten. Onder het motto 'decentralisatie en digitalisering' zal de gemeente komende jaren doorgaan om informatie, advies en diensten voor de burger zo eenvoudig mogelijk toegankelijk te maken.

⁸ De documenten zijn te vinden op:
<http://www.deventer.nl/ikwilmeerwetenover>wmo>dedeventeraanpak>hoevezijnwe>

1.5 De WMO-ambitie van Deventer

Ambitie

In 2004 heeft Deventer het sociale beleid aangewezen als één van de vijf topprioriteiten van de stad. In de sociale structuurvisie uit dat jaar verwoordt de gemeente haar ambitie op het sociale domein:

AMBITIE

Het is de ambitie van de gemeente Deventer om met inwoners en instellingen te bouwen aan wijken en dorpen waar het prettig leven is.

Drie criteria

In haar visiedocument over de toekomst van de maatschappelijke ondersteuning (2006) heeft de gemeente Deventer haar ambitie uitgewerkt naar drie criteria:

- *Kwaliteit*
Ondanks krappere budgetten wil Deventer in de toekomst meer kwaliteit in de maatschappelijke ondersteuning. Zij wil dit realiseren door het initiatief te leggen bij de kracht van de stad: zorgvragers en aanbieders;
- *Keuzevrijheid*
De klant staat centraal in het stelsel, mede omdat hij zelf zijn verantwoordelijkheid neemt. De gemeente ondersteunt bij het nemen van deze verantwoordelijkheid;
- *Zekerheid*
De gemeente garandeert een efficiënt, adequaat (basis)stelsel aan ondersteuning, maar laat verder het initiatief aan burgers en organisaties zelf.

Deze criteria zijn door de gemeente uitgewerkt tot uitgangspunten voor de uitvoering van haar WMO-beleid. In het interactieve traject met uitvoerders en burgers is draagvlak gevonden voor deze uitgangspunten. De vijf uitgangspunten zijn in onderstaande paragraaf nader uitgewerkt. Het gaat om de volgende uitgangspunten:

1. De gemeente investeert in de kracht van de stad;
2. Zij stuurt aan op een gebiedsgerichte werkwijze (onder andere in aansluiting op de wijkaanpak en de woonservicezones);
3. Zij geeft preventie de aandacht die het verdient binnen het WMO-beleid;
4. Zij geeft invulling aan haar rol als regisseur in de maatschappelijke ondersteuning;
5. Zij ontwikkelt marktwerking en vraagsturing in de sociale sector.

1.6 Uitgangspunten voor het WMO-beleid van Deventer

1.6.1 Kracht van de stad

Met de drieslag 'kwaliteit – keuzevrijheid – zekerheid' geeft de gemeente aan, wat burgers mogen verwachten op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat de gemeente Deventer ook wat terug verwacht van haar burger: er wordt een beroep gedaan op diens verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de ander. De gemeente wil dat burgers waar mogelijk zélf het initiatief nemen; waar nodig samen met maatschappelijke organisaties. Dit noemt de gemeente 'gebruik maken van de kracht van de stad.'

De gemeente Deventer wil burgers faciliteren en stimuleren om initiatieven te ondernemen die de kwaliteit van de samenleving en/of hun zelfredzaamheid en zelfstandigheid vergroten. Tonen de bewoners zelf veel of weinig initiatief tot maatschappelijke inzet? In gebieden waar de sociale structuur zwak ontwikkeld is, kan de gemeente aanjager van sociale betrokkenheid zijn. Daar, waar mensen zelf het initiatief nemen is de rol van de gemeente faciliterend.

1.6.2 Gebiedsgerichte benadering

De WMO waar mogelijk op wijk- en dorpsniveau

Waar mogelijk kiest de gemeente voor een gebiedsgerichte benadering van haar WMO-beleid. Dat wil zeggen: WMO-voorzieningen worden zoveel mogelijk op wijk- en dorpsniveau georganiseerd. Dáár wonen immers de mensen om wie het draait bij de maatschappelijke ondersteuning: de kwetsbare en zorgvragende burgers die zorg- en welzijnsdiensten graag in hun directe omgeving hebben. Maar ook de jeugd, die veelal in de eigen wijk naar school gaat, en zijn naschoolse tijd ook daar doorbrengt. En ook voor de maatschappelijk actieve Deventenaren kan het WMO-beleid vaak het beste op wijk- en dorpsniveau worden georganiseerd. Veel burgers willen zich immers graag inzetten voor de eigen directe woonomgeving.

Drie invalshoeken

Deventer heeft veel ervaring met gebiedsgericht werken. Het is de bedoeling het WMO-beleid hierop te laten aansluiten. Veelal zal dit niet ingewikkeld zijn. Zo zijn de huidige activiteiten in het kader van integratie, het sociaal-cultureel werk en opbouwwerk in de praktijk veelal buurtgebonden. Ook beleid gericht op de bevordering van de participatie van niet-actieve burgers kent veelal een gebiedsgebonden component.

We kijken vanuit drie invalshoeken naar de aansluiting van de WMO op het gebiedsgericht werken:

1. De vraag van de burger;
2. Integraal beleid;
3. De betrokkenheid van de burger.

1. De vraag van de burger: woonservicezones

Voor iedere wijk en iedere dorpskern wordt gezocht naar een passend geheel aan wonen-, zorg- en welzijnsvoorzieningen, -diensten en -activiteiten. Dit hangt nauw samen met de demografische opbouw van een wijk of dorp: zijn er veel of weinig zorgbehoevende burgers (ouderen, chronisch zieken)? Hoeveel kinderen en jongeren wonen er in de buurt? Hoeveel kwetsbare burgers wonen er die speciale ondersteuning nodig hebben? Hoe zit het met de maatschappelijke inzet van bewoners? Voelen mensen zich betrokken bij hun buurt en hun burens of juist niet? De gemeente streeft ernaar dat niemand zijn eigen wijk uit hoeft omdat bepaalde vormen van ondersteuning zouden ontbreken. Als leidraad hanteren we de stelling dat zorg en welzijn onder handbereik mensen zelfstandig houdt.

Om dit te realiseren kiest de gemeente voor zogenaamde woonservicezones. Er worden op dit moment drie pilots uitgevoerd in Keizerslanden, Rivierenwijk en Bathmen. De trekkers van deze pilots zijn de directeurs van de corporaties Ieder1, Rentreë en De Marken. Inmiddels wordt gewerkt aan uitrol van het concept van de woonservicezones in heel Deventer. Uiteindelijk zullen veertien woonservicezones worden gerealiseerd.

2. Integraal beleid: accommodatiebeleid, brede scholen, centra voor jeugd en gezin

Deventer streeft mede via haar gebiedsgerichte aanpak naar integraliteit in beleid. Vaak kan met één bepaalde voorziening of activiteit immers aan meerdere doelstellingen uit het WMO-beleid tegelijkertijd een bijdrage worden geleverd. Integraliteit in beleid kan, naast eventuele financiële voordelen (efficiency), er vooral toe leiden dat de burger beter gebruik maakt van de ondersteuning die hem geboden wordt (effectiviteit). Vanuit die gedachte zijn bijvoorbeeld de brede scholen en de woonservicezones ontwikkeld. Ook komen er in 2008 twee centra voor jeugd en gezin. Stuk voor stuk voorbeelden van beleid waar burgers met een heel verschillende ondersteuningsvraag gebruik van kunnen maken. Bovendien wordt momenteel het accommodatiebeleid herzien vanuit het perspectief van meervoudig gebruik. Hiertoe is in 2007 een plan opgesteld. De herziening van het accommodatiebeleid zit nu in de uitvoerende fase.

3. Betrokkenheid van de burger: sociaal-cultureel werk, wijkaanpak en activering

Een derde en laatste invalshoek voor gebiedsgericht werken is die van de betrokkenheid van burgers bij leefbaarheid en sociale samenhang. Burgers zijn al snel bereid tot het tonen van maatschappelijke inzet als het gaat om de eigen buurt. Enerzijds omdat ze het effect van hun inzet rechtstreeks en zelf ervaren. Anderzijds omdat inzet voor je eigen buurt vaak weinig tijd en moeite kost, overzichtelijk is en dichtbij.

In het kader van het bevorderen van betrokkenheid verdient één vorm van gebiedsgericht werken aparte aandacht: de Deventer wijkaanpak. De Deventer wijkaanpak is gericht op leefbaarheid (zie kader).

WIJKAANPAK

De wijkaanpak bestaat in Deventer al 15 jaar en richt zich op leefbaarheid in de brede zin van het woord. In de wijkaanpak staan de ideeën en inzet van bewoners centraal. Iedere buurt heeft wel eens te maken met overlast, vervuiling, onveiligheid of andere ongenoegens die woonplezier in de weg staan. De bewoners van een straat, buurt of wijk weten als geen ander welke zaken dat precies zijn. En vaak kennen zij ook de beste oplossing. Daarom bepaalt in Deventer elke wijk zelf welke maatregelen en plannen moeten worden uitgevoerd om de leefbaarheid te vergroten. De manier waarop dat gebeurt, staat bekend als de Deventer Wijkaanpak. Onderdelen van deze aanpak zijn: het vaste aanspreekpunt in iedere wijk voor de bewoners van die wijk; de betrokkenheid van de lokale politiek bij de wijken via de wijkwethouder en de wijkraadsleden; en het wijkteam bestaande uit actieve bewoners. Zij overleggen met elkaar én met de gemeente over de activiteiten die voor de eigen wijk worden ondernomen. Bij de uitvoering van de activiteiten spelen organisaties en instellingen zoals Raster, de politie of de woningcorporatie vaak een ondersteunende rol.⁹

De wijkaanpak wordt door bewoners van Deventer zeer gewaardeerd. Zo'n zeven tot achtduizend burgers zijn via de wijkaanpak actief betrokken bij het vergroten van de leefbaarheid in hun eigen woonomgeving. Binnen deze groep bevinden zich relatief veel ouderen en allochtonen (in Rivierenwijk is bijvoorbeeld 50 procent van de deelnemers allochtoon).

Met de wijkaanpak speelt de gemeente kortom in op de bereidheid van burgers zich in te zetten voor de (leefbaarheid van de) eigen woon- en leefomgeving. De gemeente faciliteert deze burgers zodat zij daadwerkelijk tot actie kunnen overgaan.

Er zijn in Deventer echter ook wijken waarvan de bewoners moeilijker in beweging zijn te brengen. Het gaat om wijken en buurten waar maatschappelijke inzet minder als een vanzelfsprekendheid wordt beschouwd; en waar mensen niet goed doorzien welke bijdrage zij zelf zouden kunnen leveren om de leefbaarheid te verbeteren. Om de wijkaanpak ook in deze zogenaamde aanpakbuurten te laten aanslaan wordt momenteel een aanvullende strategie ontwikkeld; ook wel aangeduid als 'heroveringsaanpak': samen met politie, toezicht, welzijn, buurtbeheer en woningcorporaties zoekt de gemeente naar manieren om de maatschappelijke inzet van bewoners te stimuleren.

Herstructurering

Van belang voor de gebiedsgerichte aanpak is tot slot ook de herstructurering. Voor de twee herstructureringsgebieden Keizerslanden en Rivierenwijk lopen tot eind 2009 uitvoeringsafspraken met de woningcorporaties over de invulling van een sociaal programma, waarin opgenomen de thema's opgroeiwijk, zorg op maat, leefbaarheid en veiligheid en welzijn, verbetering sociale positie en sociale samenhang. Het Sociaal programma bevat nieuwe en aanvullende sociale

⁹ Een complete lijst van organisaties en instellingen die zijn betrokken bij de wijkaanpak vindt u op www.deventer.nl/wonen/wijkaanpakideeëneninzetvanbewonerscentraal/.

activiteiten. De lopende activiteiten worden volgens de reguliere verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen gemeente, corporaties en andere aanbieders uitgevoerd. Oude ideeën die nog niet zijn uitgevoerd, maar wel passen binnen de visie van het Sociaal programma, mogen de corporaties als nieuw beleid opvoeren. De corporaties moeten de inhoud en de uitvoering van het Sociaal programma in ieder geval afstemmen met de Deventer wijkaanpak. De corporaties krijgen van de gemeente de vrijheid om de projecten en activiteiten te bepalen. Zij mogen dus beslissen waaraan het budget besteedt gaat worden. Er zijn echter twee uitzonderingen, namelijk het huisbezoek-plusproject (voor heel Keizerslanden) en het zelfredzaamheidsproject (voor Tuindorp en Landsherenkwartier). Over de uitvoering van beide projecten heeft de gemeente bindende afspraken gemaakt met de rijksoverheid en met lokale partijen.

De uitvoeringsafspraken kunnen na afloop en na evaluatie worden verlengd met 5 jaar. Het gaat om concrete acties die in deze twee wijken door de woningcorporaties in nauw overleg met de wijkaanpak worden uitgewerkt.

Ten aanzien van de herstructurering zijn door gemeenten en corporaties precieze afspraken over de rolverdeling gemaakt (zie kader).

HERSTRUCTURERING: ROLVERDELING GEMEENTE – CORPORATIES

Rol van de gemeente

- Algemeen: stellen van randvoorwaarden vooraf en toetsen achteraf.
- Stelt de randvoorwaarden voor het Sociaal Programma en de participatieplannen.
- Blijft verantwoordelijk voor het reguliere sociaal- en welzijnsbeleid.
- Toetst tussentijds de bereikte resultaten van het Sociaal Programma met behulp van een overeengekomen monitor.

Rol van de corporaties

- Ontwikkelen het Sociaal Programma en de participatieplannen;
- Voeren de regie over de uitvoering;
- Organiseren en faciliteren de participatie van bewoners.

De WMO waar nodig gemeentebreed

Niet in alle gevallen ligt een gebiedsgerichte benadering voor de hand. Dat geldt voor de maatschappelijke opvang, de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) en het verslavingsbeleid. Op deze beleidsterreinen is de omvang van de doelgroep te klein, en het soort van ondersteuning te specialistisch om in iedere wijk aparte voorzieningen te bieden. Hier ligt een gemeentebrede aanpak voor de hand – en daarmee voortzetting van de bestaande voorzieningen.

Van het jeugdbeleid kan worden gesteld dat dit zowel gemeentebreed als gebiedsgericht wordt georganiseerd. Denk aan het Stedelijk netwerk 0-23 en preventieactiviteiten die gericht zijn op jongeren in de hele gemeente.

Bij het individuele voorzieningenbeleid (bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, vervoermiddelen als scootmobielen en woningaanpassing) is het onderscheid tussen gemeentebreed of gebiedsgericht niet relevant: de verstrekking van deze voorzieningen is per definitie persoonsgebonden. Geografische nabijheid speelt geen rol. Overigens, voor het aanvragen van een voorziening of voor informatie en advies over de WMO kunnen burgers weer wél in hun eigen buurt terecht, namelijk bij de servicewinkels en servicepunten in oprichting.

Gebiedsgerichte benadering: plattelandsbeleid

Tot slot groeit het besef dat het nodig is vanuit WMO-perspectief beleid voor de dorpskernen binnen Deventer te ontwikkelen. Naast de 'kracht van de stad' bestaat er ook zoiets als 'de kracht van de dorpen'. Er komt een aparte startnotitie 'Platteland' (verschijnt 2008). In deze notitie zullen wij onder andere ingaan op de vraag hoe burgers ondersteuning krijgen om zelfstandig en zelfredzaam te kunnen blijven. De uitdaging daarbij is dat het moeilijk is om in de dorpen een voorzieningenniveau te handhaven dat even hoog is als in de stad. In de startnotitie zal worden voorgesteld te komen tot clustering van voorzieningen. Daarnaast wordt ingegaan op ruimte voor het eigen initiatief (maatschappelijke inzet) van de bewoners van de dorpen (bijvoorbeeld het bevorderen en ondersteunen van het vrijwilligersleven in de dorpen). Bovendien besteden we in de startnotitie aandacht aan de specifieke betekenis van het platteland voor het WMO-aanbod in de vorm van bijvoorbeeld zorgboerderijen.

1.6.3 Collectieve preventie en vroegsignalering

De gemeente biedt mensen met een zorgvraag ondersteuning zodat zij hun zelfredzaamheid en zelfstandigheid zolang mogelijk behouden. Daarnaast zet gemeente een aantal instrumenten in om het aantal mensen dat zorgbehoevend wordt zo klein mogelijk te houden. Die instrumenten zijn preventie en vroegsignalering.

Preventie en vroegsignalering: wat en hoe?

Met preventie en vroegsignalering richt de gemeente zich op zowel de fysieke en psycho-sociale gezondheid van mensen als op hun sociaal-economische situatie. Preventie en vroegsignalering kunnen dus betrekking hebben op zeer uiteenlopende aandachtsgebieden: van schooluitval en verslaving bij jongeren tot schulden, huisuitzetting en langdurige werkloosheid bij volwassenen; zorgwekkende zorgmijders; van sociaal isolement bij ouderen tot geweld bij gezinnen.

Preventie staat voor de bevordering (vooral via voorlichting) van 'goed' of 'gezond' gedrag. Vroegsignalering is een specifiek onderdeel van preventie. Bij vroegsignalering gaat het erom signalen die duiden op mogelijke problemen zo snel mogelijk 'door te vertalen' in het aanbod aan de burger bij wie een probleem is gesignaleerd. Zo kan 'erger worden voorkomen.' Bij de ontwikkeling van preventie- en vroegsignaleringsbeleid ligt het voor de hand een multiprobleemaanpak te ontwikkelen. Ook ligt het voor de hand in het beleid specifieke aandacht te hebben voor jeugd (alcohol, drugs en schooluitval) en ouderen (vereenzaming, lichamelijke

gebreken). Deze accenten in het beleid laten evenwel onverlet dat preventie zich richt op álle bewoners van Deventer. Voorkomen is immers voor iedereen beter dan genezen.

Voorzetting bestaande beleid

Er wordt al veel gedaan op het terrein van preventie en vroegsignalering in Deventer. De gemeente kiest voor voortzetting van deze activiteiten. Daarbij is het goed de bestaande signalerings- en hulpverleningsnetwerken te herijken. De gemeente wil de samenhang tussen de bestaande activiteiten bevorderen en samenwerking tussen organisaties en instellingen op het terrein van preventie en vroegsignalering intensiveren. Dit kan leiden tot aanpassingen in de huidige netwerken. Eén instrument daartoe is specifiek gericht op de jeugd: er komt een digitaal signaleringsinstrument waartoe de Jeugdzorg, scholen, welzijn, politie, huisartsen en dergelijke toegang hebben.

Preventie en vroegsignalering in de frontlinie

Daarnaast zal de gemeente onderzoeken in hoeverre vroegsignalering via een gebiedsgerichte aanpak kan worden georganiseerd. Buurtgebonden professionals (de zogenaamde frontliniewerkers, denk aan welzijns- en opbouwwerkers, ouderenadviseurs, huisartsen, woonconsulenten en de wijkagent) en ook vrijwilligers en mantelzorgers zijn vaak de eersten die signaleren dat er 'iets niet in de haak is.' In je eigen buurt hou je nu eenmaal makkelijk een oogje in het zeil. Zowel de professionele frontliniewerker als de betrokken burger moet dergelijke signalen snel en makkelijk kunnen melden, met daarbij de zekerheid dat vervolgens snel de juiste ondersteuning wordt geboden. Hier zullen wij bestaande netwerken voor vroegsignalering op aanpassen: professionals én burgers moeten met hun signalen terecht kunnen bij bijvoorbeeld de centra voor jeugd en gezin.

Overigens moet het onderscheid tussen burgers en professionals goed in de gaten worden gehouden. Vrijwilligers mogen niet in een situatie terecht komen waarin zij het werk overnemen dat feitelijk door een professional moet worden gedaan.

Preventie in de relatie WMO – WCPV

Met het oog op vroegsignalering en preventie op wijkniveau moet er ook opnieuw worden gekeken naar de afstemming WMO – WCPV.¹⁰ In de Wet collectieve preventie volksgezondheid (WCPV) zijn de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten ten aanzien van de collectieve preventie op het gebied van volksgezondheid ofwel openbare gezondheidszorg vastgelegd. De hieruit voortvloeiende taken zijn door de gemeente Deventer belegd bij de GGD. De gemeente zal haar preventiebeleid evenals andere wensen en ontwikkelingen op het gebied van gezondheid uitwerken in de komende nota lokaal gezondheidsbeleid. Deze verschijnt naar verwachting in de eerste helft van 2008.

De gemeente laat in 2008 een nulmeting uitvoeren om bestaande preventie- en voorlichtingsactiviteiten, gericht op kwetsbare groepen in kaart te brengen. Op basis van deze nulmeting wordt een preventie- en voorlichtingsstrategie ontwikkeld voor de

¹⁰ Hierover is in 2006 een inzichtelijke notitie verschenen: Relatie tussen de WCPV en de WMO. Kansen voor de openbare gezondheidszorg. GGD Gelre IJssel, januari 2006.

jaren 2009-2010, gericht op het voorkomen van maatschappelijke uitval ten gevolge van verslaving, criminaliteit, psycho-sociale problematiek, schulden, dak- of thuisloosheid, langdurige werkloosheid, afhankelijkheid van een uitkering of huiselijk geweld. De strategie wordt in samenspraak met de huidige aanbieders van voorlichting en preventie bepaald. De strategie maakt deel uit van de nota lokaal gezondheidsbeleid.

1.6.4 Regie

De gemeente als regisseur van het WMO-beleid

Over de gemeentelijke regierol verschijnt in 2008 een nadere notitie. Maar onder het motto 'minder beleid - meer doen' heeft Deventer nu al gekozen voor versterking van haar regierol binnen de sociale pijler, zowel op beleidsniveau als op uitvoeringsniveau.¹¹ De gemeente als democratisch gekozen orgaan heeft immers een specifieke taak om deelbelangen samen te brengen tot een algemeen belang. Onder de WMO laat dat algemeen belang zich definiëren als het 'meedoen' van de burgers aan de samenleving. Als regisseur moet de gemeente ervoor zorgen dat burgers kunnen beschikken over de nodige ondersteuning om zo veel en lang mogelijk zelfstandig en zelfredzaam te kunnen leven. Als het nodig is, moet zij daartoe gebruik maken van haar doorzettingsmacht.

Hoe de gemeente invulling wil geven aan haar regierol is in grote lijnen al in 2006 bepaald.¹² De gemeente moet zorgen dat de nodige voorzieningen er zijn; en zij moet ervoor zorgen dat deze voorzieningen ook 'toegankelijk' zijn en daadwerkelijk 'aansluiten' op de ondersteuningsbehoefte van de burger. Concreet betekent dit dat de gemeente vanuit haar regierol:

- aanspreekpunt is voor alle partijen die bij de WMO betrokken zijn: burgers, organisaties en instellingen;
- de behoeften en wensen van de burger kent;
- namens de burger optreedt als opdrachtverstrekker van dienstverleners;
- de samenhang, effectiviteit en efficiency bewaakt in het ondersteuningsaanbod;
- waar nodig zelf coördinator/aanjager is van concrete activiteiten;
- burgers informeert en adviseert over het aanbod en de wijze waarop zij daarvan gebruik kunnen maken;

maar ook:

- burgers wijst op hun eigen verantwoordelijkheid en stimuleert waar mogelijk (en zo nodig met ondersteuning) het heft in eigen hand te nemen.

Ambtelijke en bestuurlijke inbedding

De regievoering betekent dat binnen de gemeentelijke organisatie een politiek en ambtelijk verantwoordelijke zijn aangewezen.

¹¹ Sociale structuurvisie 2005: pagina 5.

¹² In de WMO-visie 2006.

De WMO maakt onderdeel uit van het programma Opvang & zorg, maar onderdelen van de WMO hebben ook raakvlakken met de volgende programma's:

- 1. Bestuur en publieke dienstverlening;
- 7. Wonen en herstructurering;
- 9. Werk en inkomen;
- 10. Opvang en zorg;
- 11. Jeugd en Onderwijs;
- 12. Samenlevingsopbouw;
- 13. Kunst en cultuur;
- 14. Sport.

De WMO is bestuurlijk in z'n geheel ondergebracht bij één wethouder. Hij coördineert de WMO en stemt bestuurlijk af op integraliteit. Ambtelijk coördineert het team Maatschappelijke ontwikkeling en milieu, en daarbinnen de programmaonderdeelmanager WMO. Ook de ambtelijke coördinatie is gericht op integraliteit in beleid.

1.6.5 Marktwerking, vraagsturing en contractfinanciering

De gemeente zal haar rol als opdrachtgever de komende jaren aanscherpen. Daarmee is Deventer al begonnen bij de aanbesteding van de hulp bij het huishouden. En op het terrein van kwetsbare groepen is RegiZorg opgericht.¹³

Ook op andere onderdelen binnen het WMO-beleid zal de relatie met uitvoerders verder worden verzakelijkt. Middels beleidsgestuurde contractfinanciering (BCF) worden nu al zakelijke prestatieafspraken gemaakt met onder andere het welzijns- en opbouwwerk. Voorwaarde daarbij is dat de uitvoerder de vraag van de burger moet kennen en daar met zijn aanbod aantoonbaar op moet inspelen. Hóe de uitvoerder inspeelt op de vraag mag hij tot op grote hoogte zelf bepalen; de gemeente rekent hem af op het resultaat en richt daar haar voortgangsmonitoring op in. De gemeente houdt bovendien de plicht om te interveniëren wanneer haar beleidsdoelstellingen door falen in de uitvoering niet worden gehaald.

Verder richting een echte markt?

De vraag is nu nog of, en in hoeverre de bestaande praktijk van beleidsgestuurde contractfinanciering kan worden doorontwikkeld richting een 'echte markt'. Aanbesteden en marktwerking zijn soms strijdig met het gebruik maken van de kracht van stad; een van de basisprincipes van het Deventer WMO-beleid. Zo zijn veel basisvoorzieningen ingebed in de lokale sociale infrastructuur; daarbij is geen

¹³ RegiZorg is een samenwerkingsverband tussen gemeente, het lokaal Zorgkantoor en zorgverzekeraar Salland. Met RegiZorg wil de gemeente Deventer een efficiënter en vooral cliëntgericht systeem van zorg voor kwetsbare burgers realiseren. De dienstverlening van RegiZorg zal zich richten op kwetsbare groepen. De primaire activiteiten en diensten van RegiZorg zijn intake, zorgtoewijzing, zorginkoop en veldregie. Naar verwachting wordt formeel met RegiZorg gestart op 1 januari aanstaande. 2008 wordt een proefjaar; vanaf 1 januari 2009 wil de gemeente de dienstverlening aan kwetsbare groepen volledig via RegiZorg laten verlopen. Meer informatie over RegiZorg vindt u in het hoofdstuk over kwetsbare burgers.

sprake van een markt. Marktwerking binnen het WMO-beleid kan bovendien de samenwerking tussen uitvoerders onder druk kan zetten – en daarmee de kwaliteit van de dienstverlening. Dit is onder andere benadrukt in de interactieve sessies ter voorbereiding op dit beleidsplan. Deze tendens zien we al in de zorgverlening aan kwetsbare burgers, waar organisaties en instellingen die elkaar als concurrenten zien minder makkelijk informatie met elkaar uitwisselen of cliënten naar elkaar doorverwijzen. Vanuit haar regierol kan de gemeente hierop sturen, bijvoorbeeld door financiering van de dienstverlening mede afhankelijk te maken van samenwerking tussen uitvoerders; of van de wijze waarop gebruik wordt gemaakt van de kracht van de stad en de dorpen. Hierop komt een plan van aanpak.

Vraagsturing als uitgangspunt

Een ander punt van aandacht vormt vraagsturing. In hoeverre kan de gemeente van uitvoerders verwachten dat zij hun dienstenaanbod ontwikkelen 'in antwoord op' vragen van de burger? De huidige financieringswijze is in de basis een systeem van aanbodgestuurd werken: subsidies aan instellingen op grond van een jaarlijkse subsidieaanvraag. Een voorbeeld van hoe het anders kan heeft Deventer in eigen huis: RegiZorg. In het RegiZorg worden op basis van individuele intake en vraaganalyse per cliënt diensten ingekocht. Dit model is dus volledig vraaggestuurd.

Bij het beantwoorden van bovenstaande vragen is het belangrijk onderscheid te maken tussen verschillende vormen van dienstverlening en hulpverlening. Er zijn algemene en individuele voorzieningen (zie kader). De gemeente zal in 2008 nader uitwerken hoe zij de beleidsuitvoering verder kan aansturen.

FINANCIERING VAN VOORZIENINGEN IN DE SOCIALE INFRASTRUCTUUR

Algemene voorzieningen

Voorzieningen waarvan de overheid meent dat deze er moeten zijn als vangnetfunctie of basisvoorziening: hulpverlening, bemoeizorg, het algemeen maatschappelijk werk, welzijnswerk en het ouderenwerk. Verondersteld wordt dat de burger voor wie deze voorzieningen zijn bedoeld er zelf vaak niet expliciet om 'vraagt'. Ze moeten hem (al dan niet met enige drang) worden aangeboden. De gemeente moet dus deze basisvoorzieningen als het ware 'op voorraad' hebben. In die zin zijn het 'algemene' voorzieningen: niet bij voorbaat gericht op specifieke individuele personen, maar bedoeld voor 'iedereen' die in een situatie komt waarin hij of zij ondersteuning nodig heeft.

Individuele voorzieningen

Voorzieningen en activiteiten waar mensen wél om 'vragen' en waarvoor ze in principe willen betalen: sociaal-culturele activiteiten, activiteiten in het kader vrijetijdsbesteding, coachings- of begeleidingsdiensten of kinderopvang. Het zijn 'individuele' voorzieningen die pas worden geboden als er ook afnemers zijn. Dergelijke voorzieningen kunnen volledig vraaggestuurd worden geboden.

2 Betrokken burgers: wijkaanpak, vrijwilligersbeleid en activering

2.1 Inleiding

In het kader van haar WMO-beleid wil de gemeente Deventer de leefbaarheid in buurten en wijken bevorderen en de maatschappelijke inzet van haar inwoners stimuleren. Daarbij gaat zij ervan uit dat het één (leefbaarheid, sociale samenhang) niet kan zonder het ander (maatschappelijke inzet) en vice versa. Deventer bouwt in de periode 2008-2011 voort op beleid dat de afgelopen jaren is ingezet. Het gaat om:

- de Deventer wijkaanpak;
- vrijwilligerswerk;
- sociaal activeringsbeleid.

Twee prestatievelden

In dit hoofdstuk gaat het over twee prestatievelden uit de WMO, te weten:

PRESTATIEVELD 1

Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.

PRESTATIEVELD 4

Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.

NB. Mantelzorgers verdienen een apart hoofdstuk

Mantelzorgers worden in de WMO in één adem genoemd met vrijwilligers: ze vallen beiden onder prestatieveld 4. De gemeente Deventer vindt dit niet voor de hand liggen. Binnen de groep van 'actieve burgers' nemen mantelzorgers een aparte positie in. Enerzijds omdat zij hun mantelzorgtaak meestal niet 'uit vrije keuze' verrichten maar omdat zij dit door de omstandigheden als een noodzaak ervaren. Anderzijds kunnen hulpbehoevende mensen dankzij mantelzorgers langer zelfstandig en zelfredzaam in hun eigen omgeving blijven wonen zonder dat zij volledig van de overheid of van professionele zorgverleners afhankelijk zijn. Daarmee nemen mantelzorgers een sleutelpositie in binnen het WMO-beleid. Daarom kent dit beleidsplan een apart hoofdstuk over mantelzorgondersteuning.

2.2 Rol en uitgangspunten van de gemeente

Meedoen is een sleutelbegrip in de WMO. Meedoen staat voor deelname van burgers aan de samenleving. Als het gaat om deelname aan de samenleving, participatie, onderscheidt de gemeente twee groepen burgers: de weerbare,

zelfredzame en actieve burger; en de kwetsbare, maatschappelijk inactieve burger. De gemeente wil dat beide groepen naar beste vermogen deelnemen aan de samenleving. Hieronder beschrijven we vanuit WMO-perspectief de uitgangspunten voor de Deventer wijkaanpak; het vrijwilligersbeleid en het sociaal activeringsbeleid. Ook gaan we in op het begrip 'frontlinie' in relatie tot preventiebeleid. We beginnen met een paragraaf over de raakvlakken en verschillen tussen wijkaanpak, vrijwilligersbeleid en activeringsbeleid.

2.2.1 Raakvlakken en verschillen

Wat de weerbare burger betreft, van hem wordt verwacht dat hij zijn steentje bijdraagt aan de sociale samenhang en leefbaarheid in Deventer. Dat gebeurt ook nu al volop: veel Deventenaren leveren een actieve bijdrage aan de sociale verbanden en netwerken in hun stad: als vrijwilliger of door zich in te zetten voor de leefbaarheid en sociale samenhang van de eigen buurt en leefomgeving. Op die manier 'doen zij mee' aan de samenleving. De gemeente kan hen daarin faciliteren via de wijkaanpak en het vrijwilligersbeleid. Daar, waar burgers het initiatief nemen, vervult de gemeente de randvoorwaarden.

De gemeente doet ook aan activeringsbeleid. Activering is gericht op burgers die nu nog langs de zijlijn staan. De kwetsbare, inactieve burger wordt door de gemeente gestimuleerd tot participatie met als doel weer zelfstandig en zelfredzaam te worden. Participatie kan daarbij verschillende vormen hebben. Mede afhankelijk van de mogelijkheden en talenten van de burger en zijn of haar sociale positie kan het gaan om een zeer basale vorm van deelnemen aan (buurt)activiteiten of contacten onderhouden met buurtgenoten. Ook kan het gaan om activering richting vrijwilligerswerk of arbeid. Via maatschappelijke deelname kan de individuele situatie te verbeteren: sociaal isolement wordt doorbroken; er ontstaat weer zicht op de eigen mogelijkheden en kansen.

De Deventer wijkaanpak, het vrijwilligersbeleid en het activeringsbeleid kennen raakvlakken, maar ook belangrijke verschillen. De raakvlakken zijn het doel van beleid en de gebiedsgerichte benadering: steeds gaat het om het bevorderen van de participatie van burgers; en dat doe je meestal (maar niet per sé altijd) in je directe woon- of leefomgeving. Dat geldt zowel voor vrijwilligers, mensen die actief zijn in de wijkaanpak, als voor mensen in een activerings- of reïntegratietraject. Vanuit het perspectief van het WMO-beleid is het zinvol te onderzoeken in hoeverre deze raakvlakken verder kunnen worden uitgewerkt.

De verschillen mogen echter niet uit het oog worden verloren. Het belangrijkste verschil tussen de Deventer wijkaanpak en het vrijwilligersbeleid enerzijds, en het activeringsbeleid anderzijds is de positie van de burger. Waar het in de wijkaanpak en het vrijwilligersbeleid gaat om mensen die zich uit eigener beweging inzetten voor elkaar en hun omgeving, daar gaat het bij het activeringsbeleid om mensen voor wie maatschappelijke participatie om uiteenlopende redenen geen vanzelfsprekendheid (meer) is. Participatie heeft binnen het activeringsbeleid daarmee een wezenlijk ander doel dan binnen de wijkaanpak of het vrijwilligersbeleid en activering maakt dus geen deel uit van de wijkaanpak of het vrijwilligersbeleid.

Het is wél zo dat het WMO-beleid met de wijkaanpak en het vrijwilligersbeleid bijdraagt aan de voorwaarden voor succesvol activeringsbeleid. Het WMO-beleid zet immers in op het bevorderen van sociale verbanden binnen de wijken en dorpen (en daarmee in de hele gemeente). Sterke sociale verbanden dragen bij aan een klimaat waarin participatie ook voor kwetsbare en inactieve burgers eenvoudiger en vanzelfsprekender wordt.

2.2.2 De Deventer wijkaanpak

Leefbaarheid vormt nu al een van de doelstellingen van de Deventer wijkaanpak. Voortzetting van de wijkaanpak komt dus ten gunste van het WMO-beleid.

Met de WMO krijgt het begrip 'leefbaarheid' een bredere invulling. Naast 'schoon, heel en veilig' komt nu ook de 'zorgzame buurt' in beeld. In een sociaal veilige buurt is het voor oudere, kwetsbare of chronisch zieke mensen eenvoudiger zelfstandig thuis te blijven wonen. Ook hier kan een gebiedgerichte benadering burgers motiveren een bijdrage te leveren. Het is namelijk veel eenvoudiger hulp of steun te bieden ('een oogje in het zeil te houden') wanneer dit op loopafstand is van het eigen huis. Actieve buurtbewoners kunnen zo verlichting bieden voor mantelzorgers.

Naar aanleiding van het bewonersonderzoek 2005 is geconcludeerd dat in de wijkaanpak het accent meer op de sociale invalshoek moet liggen. We willen bewoners ertoe bewegen om iets 'voor elkaar' te doen. Deze verandering sluit aan op het toenemend maatschappelijk belang van de informele zorg dat tot uiting komt in de WMO. Bij het innoveren op de wijkaanpak zullen we vier 'regels' in acht nemen:

- Blijf dicht bij de bewoners;
- Doe ervaring op via pilots;
- Sluit aan op ervaringen in Bathmen (de bieproat methode);
- Sluit aan bij bestaande mantelorganisaties.

2.2.3 Vrijwilligersbeleid

Heel veel Deventenaren zetten zich in als vrijwilliger. Zij zijn onmisbaar voor de sociale samenhang en verzetten enorm veel werk op uiteenlopende maatschappelijke terreinen (welzijn, sport, cultuur, integratie, vrije tijd) en staan voor zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Dat is altijd al zo geweest; de komst van de WMO verandert daar niets aan. Deze wet geeft Deventer wel meer mogelijkheden om mensen ook in de toekomst te motiveren en ondersteunen zich vrijwillig voor de samenleving in te zetten.

Er zijn niet alleen veel vrijwilligers in Deventer; er is ook een grote variatie aan activiteiten en vormen van ondersteuning gericht op vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. De gemeente wil de omvang van het vrijwilligersbestand en de variatie binnen het vrijwilligersbeleid ook in de toekomst behouden. Ze vormen

een belangrijk deel van het sociaal kapitaal van onze gemeente. Het vrijwilligerswerk verdient echter een steviger beleidskader.

In de voorbereidingen op dit beleidsplan (onder andere tijdens de interactieve sessies) zijn aandachtspunten benoemd waarop de gemeente moet inspelen. Zo ervaart men dat de gemeente teveel op afstand staat. Uitvoerders missen een langetermijnvisie op het vrijwilligersbeleid en ervaren dat de gemeente nu nauwelijks regie voert. Daardoor ontbreekt vaak de samenhang tussen de activiteiten en ondersteuning die aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties worden geboden. Verder zijn als uitdagingen voor de toekomst benoemd:

- Er melden zich minder nieuwe vrijwilligers; zeker vanuit 'niet-traditionele groepen' blijft het aantal nieuwe vrijwilligers achter (allochtonen, jongeren, mannen);
- Het vrijwilligersbeleid moet interculturaliseren;
- Vrijwilligers zijn moeilijk vast te houden;
- Strengere regels rondom vrijwilligerswerk maken het lastiger voor organisaties en burgers om met elkaar een 'vrijwilligersrelatie' aan te gaan;
- Er is behoefte aan concrete ondersteuning en maatwerk;
- Er moet binnen het vrijwilligersbeleid aandacht komen voor jongeren (bijvoorbeeld via maatschappelijke stages);
- Er moet binnen het vrijwilligersbeleid aandacht komen voor vitale en hoger opgeleide ouderen (bijvoorbeeld via innovatieve vrijwilligersfuncties);
- Vrijwilligerswerk verdient een wijkgerichte aanpak (maar niet uitsluitend! Er zijn ook vrijwilligerstaken en –organisaties met een gemeentebrede insteek);
- De informatie aan, en 'opleiding' van vrijwilligers kan beter.

Visieontwikkeling vrijwilligersbeleid

Om de continuïteit van het vrijwilligerswerk te waarborgen zal de gemeente de komende tijd haar visie ontwikkelen. Kernelement daarbij vormen de motivatie en drijfveren van de vrijwilliger. Deventer wil dat inwoners het leuk en de moeite waard vinden om als vrijwilliger actief te zijn. Dat zij vrijwilligerswerk als een waardevolle tijdsbesteding ervaren.

De gemeente wil ook dat het voor Deventenaren makkelijk is om als vrijwilliger aan de slag te gaan. De infrastructuur moet zijn ingericht op dienstverlening aan de vrijwilliger, oftewel: op het wegnemen van drempels waardoor mensen zouden moeten afzien van het verrichten van vrijwilligerswerk.

Belangrijk is tot slot dat vrijwilligerswerk binnen alle domeinen van de samenleving een plek hoort te krijgen: in de sport, in de cultuur, in het verenigingsleven, in de vrijetijdsector, in het welzijns- en maatschappelijk werk, in het jeugd- en jongerenwerk, in het onderwijs, binnen allochtone kringen – iedereen die zich vrijwillig inzet, en iedere organisatie of instelling die gebruik maakt van vrijwilligers verdient aandacht binnen het vrijwilligersbeleid van de gemeente.

Bij de ontwikkeling van een visie op het vrijwilligersbeleid wil de gemeente gebruik maken van de ervaringen en inzichten van betrokkenen, zoals vrijwilligersorganisaties, de vrijwilligerscentrale VCD en vrijwilligers zelf.

2.2.4 Sociaal activeringsbeleid

In het activeringsbeleid gaat het om participatie in de volle breedte van het begrip: het meedoen aan activiteiten in de buurt, contact burgers onderling en tussen bevolkingsgroepen, zinvolle vrijetijdsbesteding en activering richting vrijwilligerswerk of betaalde arbeid. Het gaat ook om verschillende doelgroepen: mensen met of zonder uitkering, mannen of vrouwen, ouderen en jongeren, allochtoon en autochtoon, mensen met een beperking en chronisch zieken. Gemeenschappelijk kenmerk is dat deze groepen kwetsbaar zijn en zich vaak in een zwakke sociaal maatschappelijke positie bevinden, zich in een isolement bevinden, inactief zijn.

De gemeente onderzoekt dwarsverbanden tussen de WMO enerzijds en de WWB, WSW, WI¹⁴ en armoede anderzijds, zowel waar het om de benadering van klantgroepen gaat als waar het om de financiering van sociale activering en maatschappelijke deelname gaat.

Binnen het activeringsbeleid legt Deventer de komende jaren het accent op in ieder geval de volgende punten:

- In stand houden en waar nodig bevorderen van grote diversiteit binnen participatie, activering en arbeidsreïntegratie; daarbij de initiatieven, projecten en regelingen beter op elkaar afstemmen;
- Uitvoeren van een activeringsoffensief;
- Op een vraaggerichte manier maatschappelijke participatie bevorderen. Met betrekking tot activiteiten die bijdragen aan participatie en activering wil de gemeente experimenteren met een gemeentelijke 'participatiefonds' of een persoonsgebonden welzijnsbudget (PGB-welzijn). Dit fonds moet tot doel hebben op laagdrempelige wijze mensen te stimuleren actief deel te nemen aan de samenleving (Vergelijk het Pak je kansenproject in de Rivierenbuurt). Dit fonds kan onderdeel zijn van het activeringsoffensief;
- Versnippering tegengaan in de aanpak van achterstandsproblematiek;
- Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en demografische trends zoals extramuralisering van kwetsbare groepen, individualisering en vergrijzing. Met name mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding van mensen met een beperking vergroten.

2.2.5 Preventie en de frontlinie

De gemeente wil maatschappelijke inzet nader uitwerken in lijn met het begrip 'frontlinie.' Met dit begrip duiden we op alle mensen die als eersten in staat zijn problemen bij anderen te signaleren en daarop in te spelen. Dat kunnen buurtwerkers, politieagenten, huisartsen of leraren zijn. Zij hebben immers met veel inwoners van Deventer dagelijks en rechtstreeks contact. Maar het kunnen ook 'gewone' burgers zijn, die in de eigen buurt een oogje in het zeil houden waar het gaat om kwetsbare of hulpbehoevende mensen (ouderen, chronisch zieken,

¹⁴ Wet Werk en Bijstand (WWB), Wet Inburgering (WI), Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

verslaafden). Al deze mensen die werken in de 'frontlinie' moeten erop kunnen rekenen dat zij met hun signalen ergens terecht kunnen.

Indien de juiste voorwaarden aanwezig zijn kunnen buurtgebonden professionals (scholen, artsen, wijkagent, welzijnswerk) én vrijwilligers en mantelzorgers samen een belangrijke rol spelen in de signalering preventie. Afhankelijk van de vraag en behoeften per buurt wil Deventer deze voorwaarden organiseren. Dat betekent: investeren in buurtgebonden preventienetwerken zodat burgers en professionals elkaar eenvoudig weten te vinden. En: bevorderen van de deskundigheid van vrijwilligers bij het signaleren van, en inspelen op, zorgvragen van mensen uit de eigen omgeving. Overigens moet hierbij het onderscheid tussen burgers en professionals goed in de gaten worden gehouden. Vrijwilligers mogen niet in een situatie terecht komen waarin zij het werk overnemen dat feitelijk door een professional gedaan moet worden.

De gemeente wil, behalve investeren in buurtgebonden preventienetwerken, ook investeren in de frontlinie(werkers) zelf. Dit betekent in eerste instantie een 'verdieping' en 'verbreding' van de SOD-ouderenadviseurs. Zij zullen een signaleringsfunctie krijgen die de WMO veel breder omvat. Met experimenten wordt in 2008 begonnen.

2.2.6 Accommodatiebeleid

Accommodaties vormen vaak de motor voor wijkontwikkeling. Buurtvoorzieningen zijn er gehuisvest, mensen ontmoeten daar elkaar. De gemeente biedt diverse accommodaties om WMO-activiteiten te faciliteren. Het gaat om, onder andere:

- wijk en buurtcentra,
- sport- en vrijetijdsvoorzieningen,
- culturele en kunstzinnige verenigingen.

Accommodatiebeleid is een apart spoor van het Sociaal programma. Er zijn op dit terrein inmiddels 'Uitvoeringsschetsen accommodaties en voorzieningen in Deventer' vastgesteld. Dit beleid zal de komende jaren ten uitvoer worden gebracht. Daarnaast wordt binnen het accommodatiebeleid nog een visie ontwikkeld op maatschappelijk vastgoed. De gemeente onderzoekt of er in samenwerking met wooncorporaties een nieuwe stedelijke beheerorganisatie opgericht kan worden.

In de kern komt het nieuwe beleid er op neer dat we onze accommodaties beter moeten toerusten op trends uit de samenleving. In verband met vergrijzing is er meer behoefte aan ruimten voor 'wonen, zorg en welzijn'. Brede scholen hebben ruimte nodig voor nieuwe activiteiten, vooral gericht op gezinnen met kinderen en tweeverdienende ouders. In achterstandbuurten komt daar bij dat brede scholen een rol vervullen in de bestrijding van die achterstanden. Voor doelgericht en doelmatig gebruik moeten we de beschikbare ruimte flexibel en multifunctioneel maken. Het gebruik van ruimte dient steeds aangepast te kunnen worden aan de vraag. Daarnaast dient ruimten geschikt te zijn voor meervoudig gebruik om leegstand te voorkomen.

2.3 Wat doen we al?

Op het terrein van de wijkaanpak, het vrijwilligerswerk en de sociale activering worden in Deventer tal van activiteiten uitgevoerd. In 2006 is een globale inventarisatie van deze activiteiten gemaakt. Een selectie noemen wij hieronder.

Activiteiten

- Stimuleren en faciliteren van verenigingsleven en bewonersinitiatieven (onder andere via budget voor burger- en wijkinitiatieven);
- Algemeen en specifiek welzijnswerk;
- Het project Voor mekaar!
- Het project Werk loont!
- Opbouwwerk;
- (Sociale) activering;
- Ouderenwerk;
- Integratieactiviteiten (Amazones, Huis der Taal, P-team, vrouwenband en dergelijke);
- Vrijwilligersprijzen, vrijwilligersondersteuning.

Uitvoerders

Tot de organisaties en instellingen betrokken bij de uitvoering van genoemde activiteiten en initiatieven behoren: Raster, Salcon, stichting ouderenwerk Deventer, de Vrijwilligerscentrale Deventer en vrijwilligerssteunpunten, sport- en culturele verenigingen, jongerenorganisaties zoals Scouting, minderhedenorganisaties, senioren- en andere doelgroeporganisaties en natuur- en milieuorganisaties.¹⁵

2.4 Doelstellingen (2011)

1. Bevorderen maatschappelijke inzet (overkoepelende doelstelling)

In het kader van haar WMO-beleid bevordert de gemeente Deventer de maatschappelijke inzet van haar burgers met als doel te komen tot

- grotere zelfredzaamheid van mensen,
- sterkere maatschappelijke verbanden,
- grotere maatschappelijke participatie,
- actieve bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid van wijken en dorpen.

Vanuit het perspectief van deze overkoepelende doelstelling heeft de gemeente de volgende specifieke doelstellingen bepaald voor de periode 2008-2011:

2. Activering van kwetsbare, inactieve burgers (activeringsoffensief)

De gemeente start een activeringsoffensief met als doel zoveel mogelijk (naar vermogen) kwetsbare en inactieve burgers te laten deelnemen aan de samenleving. Hiertoe worden bestaande initiatieven zo goed mogelijk op elkaar afgestemd en worden nieuwe initiatieven gestart. Uitgangspunt is het benutten van de kracht en het

¹⁵ Deze lijst is niet volledig. O&S Deventer heeft een volledig inventarisatie van producten en diensten WMO opgesteld.

talenten van de burger. Hij of zij is zelf verantwoordelijk maar de gemeente helpt en ondersteunt waar mogelijk en nodig.

3. Deventer wijkaanpak voortzetten en innoveren

De gemeente Deventer wil in het kader van haar WMO-beleid de bestaande wijkaanpak voortzetten én innoveren. Om bewoners uit te nodigen iets 'voor elkaar' te doen is aanpassing van de werkwijze van de wijkaanpak nodig. Nu vragen we aan bewoners: welke verbeterideeën heb je voor je eigen buurt of dorp én wil je je daarvoor inzetten. Daar komt in de toekomst bij: welke bewoners hebben ondersteuning nodig én welke andere bewoners willen zich daarvoor inzetten.

4. Bestaande deelname aan, en variatie in het vrijwilligerswerk voortzetten

De gemeente Deventer wil de bestaande variatie in het vrijwilligerswerk behouden. Het brede scala aan bestaande activiteiten en ondersteuning gericht op vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties is een belangrijk deel van het sociaal kapitaal van onze gemeente. De gemeente wil de voorwaarden creëren waarbinnen deze activiteiten en ondersteuning ook in de periode 2008-2011 kunnen worden geboden.

5. Vrijwilligerswerk aantrekkelijker maken

De gemeente Deventer wil dat méér mensen zich als vrijwilliger inzetten voor de samenleving. Wij zullen in de periode 2008-2011 diverse randvoorwaarden organiseren die dit voor de inwoners van Deventer eenvoudiger en aantrekkelijker maken. Het gaat daarbij om het ontwikkelen van een gebiedsgerichte benadering van vrijwilligerswerk (in aanvulling op bestaande structuren) en het stimuleren van innovatieve vormen van vrijwilligerswerk bij de diverse organisaties, instellingen en verenigingen op het gebied van sport, cultuur, vrije tijd, welzijn enzovoorts. Maar ook gewoon mensen in het zonnetje zetten en andere vormen van positieve aandacht voor vrijwilligers.

6. Versterken van signalering en zelfoplossend vermogen van frontliniewerkers

De gemeente wil dat de frontlinie, dat zijn álle mensen die als eersten in staat zijn problemen bij anderen te signaleren en daarop in te spelen erop kunnen rekenen dat zij met hun signalen ergens terecht kunnen; en dat hun signalen zonodig worden vertaald in zorg- of hulpverleningsaanbod.

2.5 Activiteiten en resultaten (2008)

1. Uitvoeren van een activeringsoffensief

- Experiment met een lokaal participatiefonds en het PGB-Welzijn (bijvoorbeeld door stadsbrede uitrol van het Pak je kans-project;
- Bundelen en/of afstemmen van bestaande initiatieven op het gebied van participatie en activering (ontschotten WWB, WSW, WMO, WEB, WI en het armoedebeleid);

2. Deventer wijkaanpak innoveren

We zullen een getrapte methodiek ontwikkelen. Deze methodiek kent twee stappen:

- stap 1: bevraging van bewoners naar ondersteuningsbehoefte;

- stap 2: bevraging van andere bewoners om zich in te zetten voor het bieden van ondersteuning.

3. Intensivering in 2008 van bestaande vrijwilligerswerk

De ondersteuning die nu wordt geboden aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties wordt in 2008 geïntensiveerd.

4. Ontwikkeling vrijwilligersbeleid

De gemeente Deventer ontwikkelt in 2008 een samenhangend vrijwilligersbeleid. De uitgangspunten voor dit beleid staan hierboven beschreven. Binnen het vrijwilligersbeleid worden aparte strategieën ontwikkeld voor de benadering van:

- jeugd en jongeren (strategie: maatschappelijke stages);
- vitale en hoogopgeleide ouderen (strategie: ontwikkelen van kortdurende en projectmatige vrijwillige inzet binnen de eigen buurt).

Naast het beschikbaar stellen van middelen voor een Collectieve WA-verzekering zal in het vrijwilligersbeleid een gebiedsgerichte benadering worden ontwikkeld (in aanvulling op bestaande structuren) en worden gezocht naar manieren om organisaties, instellingen en verenigingen op het gebied van sport, cultuur, vrije tijd, welzijn enzovoorts te stimuleren tot innovatieve vormen van vrijwilligerswerk.

Binnen het vrijwilligersbeleid versterkt de gemeente haar regierol.

5. Investeren in de frontlinie

Om zorgvragende en kwetsbare burgers langer zelfstandig en zelfredzaam thuis te laten wonen ontwikkelt en implementeert de gemeente een wijkgebonden signaleringsaanpak. De gemeente investeert daartoe in netwerkontwikkeling op wijkniveau en werving en ondersteuning van vrijwilligers binnen wijken en buurten. Ook zal zij de samenwerking tussen uitvoerende organisaties bevorderen. Een en ander leidt tot:

- Investeren door een herschikking van bestaande middelen in de buurtgebonden netwerken voor vroegsignalering en uitvoeren van een herijking van bestaande netwerken (dit mede met het oog op de ontwikkeling van de centra voor jeugd en gezin);
- Investeren in frontliniewerkers door het uitzetten van een pilot.

6. Uitvoering geven aan het accommodatiebeleid

De uitvoeringsschetsen 'Accommodaties en voorzieningen in Deventer' worden de komende jaren ten uitvoer worden gebracht. Daarnaast wordt er nog een visie ontwikkeld op maatschappelijk vastgoed.

3 Betrokken burgers: mantelzorgondersteuning

3.1 Inleiding

Mantelzorgers nemen binnen de groep van 'actieve burgers' een aparte positie in. Zij verrichten hun mantelzorgtaak immers meestal niet 'uit vrije keuze' maar omdat zij zich daar door de omstandigheden toe genoodzaakt voelen. Dankzij mantelzorgers kunnen hulpbehoevende mensen langer zelfstandig en zelfredzaam in hun eigen omgeving blijven wonen zonder dat zij volledig van de overheid of van professionele zorgverleners afhankelijk zijn. Daarmee nemen mantelzorgers een sleutelpositie in binnen het WMO-beleid. Dit hoofdstuk gaat nader in op mantelzorgondersteuning.

3.2 Uitgangspunten en rol gemeente

In de WMO wordt een appèl gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers om zoveel mogelijk voor elkaar te zorgen. Wanneer iemand zorgt voor een ander in zijn of haar naaste omgeving, omdat die ander wegens ziekte, ouderdom of een handicap niet zelfstandig en zelfredzaam is, noemen we dat mantelzorg. Het kader hieronder geeft een definitie van mantelzorg.¹⁶

MANTELZORG

Mantelzorg is de term voor mensen die onbetaald zorgen voor een oudere, zieke of gehandicapte met wie zij een persoonlijke relatie hebben. Het gaat om onbetaalde zorg voor een naaste die méér is dan incidenteel een handje helpen. In beleid wordt de term mantelzorg doorgaans gereserveerd voor vormen van zorg die meer dan drie maanden duren en meer dan 8 uur per week in beslag nemen. De ervaring leert dat bij intensieve inzet het eigen leven van de mantelzorger in de knel dreigt te raken.

Grote groep mantelzorgers in Deventer

Er zijn veel mantelzorgers actief in Deventer. Op basis van landelijke cijfers kunnen we uitgaan van zo'n 19.000 Deventenaren boven de 18 die mantelzorg verlenen aan iemand in hun naaste omgeving.¹⁷ Op basis van de interactieve sessies ter

¹⁶ Ook voor mantelzorgondersteuning komt geld uit de ABWZ over. Het gaat hier om de subsidieregeling Coördinatie Vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg (CVTM), waaruit steunpunten mantelzorg, intensieve vrijwillige thuishulp, projecten vriendendiensten en buddyhulp zijn gefinancierd. De middelen van de CVTM regeling worden verdeeld onder gemeenten en in de komende jaren verhoogd met eerst 5 en vervolgens 10 miljoen euro. Voor 2007 geldt een overgangsregeling waarin de gelden vanwege de continuïteit van de hulp op dezelfde wijze verdeeld zullen worden als in 2005. In de jaren daarna krijgen gemeenten steeds meer vrijheid om het beschikbare budget naar eigen inzicht te besteden.

¹⁷ Een uitwerking van dit cijfer kunt u vinden in de Handreiking Mantelzorgondersteuning in de WMO, september 2006, pagina 6.

voorbereiding van dit beleidsplan kan de groep mantelzorgers en haar behoeften nog nader worden gekarakteriseerd:

- De mantelzorger is geen vrijwilliger: hij of zij heeft te maken met een 'verplichting' jegens de zorgvrager; het gaat zelden over een 'vrije keuze';
- Mantelzorg kan leiden tot isolement en het verlies van sociale contacten (met name omdat het werk 'tijdvreterend' is);
- Mantelzorg wordt door de mantelzorger zelf als een vanzelfsprekendheid ervaren waardoor hij of zij vaak geen grenzen weet te stellen;
- Door vergrijzing en langer zelfstandig wonen neemt de vraag naar mantelzorg toe;
- Mantelzorgers zélf zijn een vergrijzende groep;
- Uit de 'niet-traditionele' groepen (jongeren, mannen) komen er weinig mantelzorgers bij;
- Mantelzorgers in Deventer hebben vooral méér behoefte aan informatie en advies en praktische ondersteuning.

Ondersteuningsvragen

Ook uit landelijk onderzoek blijkt dat mantelzorg veel voldoening kan geven, maar dat het eigen leven soms in de knel dreigt te komen, vooral als de zorg lang gaat duren. Mantelzorgers lopen dan het risico om overbelast te raken, hun werknemerschap niet meer naar behoren te vervullen of geen tijd meer te hebben voor vrienden en (andere) familieleden. Mantelzorgers hebben kortom ondersteuning nodig, anders houden zij de zorg niet vol. Ondersteuningsvragen van mantelzorgers liggen op het snijvlak van wonen, welzijn zorg en arbeid. Voorbeelden van ondersteuningsvragen zijn:

- Onbekendheid met voorzieningen en drempelvrees;
- Coördinatie en regelwerk;
- Overbelasting en isolement;
- Sociaal-emotionele problemen en hantering van ziekte en beperkingen;
- Combinatie met werk;
- Randvoorwaarden bij mantelzorgtaken (alarmsystemen, ict-middelen);
- Financiële problemen;
- Inspraak op het niveau van zorgrelaties en beleid;
- Samenhang tussen voorzieningen en samenwerking tussen instellingen.

Mantelzorgondersteuning in Deventer

Deventer biedt al mantelzorgondersteuning, met name via het steunpunt mantelzorg. Onderstaand kader geeft een beschrijving van wat mantelzorgondersteuning kan inhouden.

MANTELZORGONDERSTEUNING

Mantelzorgondersteuning is een verzamelterm voor voorzieningen en diensten die de draagkracht van mantelzorgers vergroten of de draaglast verlichten. Diverse zorg- en welzijnsorganisaties verlenen vaak naast hulp aan cliënten ook vormen van

specifiek op mantelzorgers gerichte ondersteuning. Een deel van de vrijwillige inzet is daar eveneens op gericht.

Ook steunpunten mantelzorg zijn een voorbeeld van mantelzorgondersteuning. Zij zijn specialist in het geven van informatie en advies en emotionele steun aan mantelzorgers. Ze brengen kennis over mantelzorg in bij zorg en welzijnsinstellingen en vervullen een doorverwijzende of bemiddelende rol. Daarnaast zijn er voorzieningen die primair gericht zijn op de zorgvrager, maar ook een verlichting van de taken van mantelzorger betekenen. Voorbeelden zijn huishoudelijke hulp of een maaltijdvoorziening als Tafeltje Dekje.

Huidige aanbod wordt onvoldoende gebruikt

Er zijn veel meer mantelzorgers actief in Deventer dan er op dit moment gebruik maken van diverse vormen van ondersteuning. Wij denken dat onbekendheid met het aanbod aan mantelzorgondersteuning hiervoor een belangrijke verklaring is. Daarnaast spelen factoren een rol als schaamte ('ik vind dat ik voor mijn man/vrouw/ouders hoor te zorgen en daarbij geen beroep hoor te doen op derden') en identificatie (mensen die volgens de definitie mantelzorger zijn, maar zichzelf niet zo noemen).

De gemeente wil dit veranderen door bewustwording van de doelgroep en uitbreiding van het ondersteuningsaanbod met aansprekende diensten, met name respijtzorg (zie kader). Hiertoe zal in overleg met betrokken partijen in 2008 een plan van aanpak worden opgesteld en geïmplementeerd. Bouwstenen voor dit plan van aanpak zijn in de interactieve sessies ter voorbereiding op dit beleidsplan verzameld.

De gemeente wil óók investeren in mantelzorgondersteuning omdat zij de mantelzorger niet alleen wil zien als iemand die een zware last torst, maar ook als een mens die zo goed mogelijk wil zorgen voor een hulpbehoevende in zijn directe omgeving. Mantelzorgers hoeven geen medelijden, zij hebben vooral behoefte aan goede faciliteiten. Daarmee kunnen zij vervolgens zelf de uitdaging aan om invulling te geven aan hun zorgtaken.

RESPIJTZORG

Respijtzorg, de tijdelijke overname van zorg met het doel om de mantelzorger even vrijaf te geven, is een bekend voorbeeld van mantelzorgondersteuning. Het kan hierbij gaan om oppas thuis, dagopvang in een verzorgings- of verpleeghuis, een logeerkamer of een zorgboerderij. Respijtzorg kan gegeven worden door beroepskrachten vanuit de AWBZ, of door vrijwilligers. Gemeenten hebben een taak in de toeleiding naar respijtzorg, en in de stimulering van het vrijwillige respijtaanbod.

Mantelzorg nooit een verplichting

Overigens vindt de gemeente Deventer dat mantelzorg nooit een verplichting mag worden. De vraag wat een mantelzorger kán is dan een andere dan de vraag wat

een mantelzorgers wil. Vanuit dat opzicht zou het goed zijn bij de indicatiestelling ook met mantelzorgers rekening te houden. Mantelzorg wordt in beleid en bij de indicatiestelling voor AWBZ-zorg ook onderscheiden van de zogenaamde 'gebruikelijke zorg'. Dat is de zorg die mensen in een huishouding redelijkerwijs aan elkaar kunnen geven (CIZ Protocol Gebruikelijke Zorg).

3.3 Wat doen we al?

Deventer kent het Carinova Coördinatiepunt Vrijwillige Thuiszorg. Dit coördinatiepunt biedt mensen bij chronische ziekte of een beperking structurele praktische ondersteuning door middel van de inzet van een vrijwilliger.

Daarnaast is er het Carinova Steunpunt Mantelzorg, voor mantelzorgers van dementerenden, chronisch zieken, gehandicapten, ouders van kinderen met een beperking, jonge mantelzorgers 12 tot 18 jaar en allochtone mantelzorgers. Zij kunnen bij het steunpunt terecht voor informatie en advies, individuele begeleiding, ontmoetingsgroepen voor verschillende doelgroepen, themabijeenkomsten, fundagen voor jonge mantelzorgers, en respijtweekenden voor jonge mantelzorgers.

Ook kunnen worden genoemd de vrijwillige thuishulp, vriendendienst en buddyzorg.

Door de inperking van de AWBZ, zowel voor wat betreft het pakket als de beschikbare middelen, treedt er een verschuiving op van professionele ondersteuning naar vrijwillige ondersteuning. Dit laatste komt voor rekening van de gemeente. We merken dit door een toename van het aantal subsidieverzoeken om initiatieven op het gebied van mantelzorgondersteuning. Dit gold voor 2007, maar ook voor 2008.

3.4 Doelstelling (2011)

Draagkracht van mantelzorgers vergroten

De gemeente Deventer wil de draagkracht van mantelzorgers vergroten en hun draaglast verlichten door het bestaande aanbod aan mantelzorgondersteuning beter te laten aansluiten op de behoefte; de bekendheid van mantelzorgers met dit ondersteuningsaanbod te verbeteren; en de bewustwording onder burgers over mantelzorg te bevorderen.

3.5 Activiteiten en resultaten (2008)

De gemeente voert in 2008 de volgende activiteiten uit op het terrein van de mantelzorgondersteuning.

1. Opzetten van een systeem van respijtzorg

Het steunpunt Mantelzorg krijgt opdracht tot ontwikkeling en implementatie van een systeem van respijtzorg. De gemeente zal een stuurgroep instellen die dit proces begeleidt. Een plan van aanpak 'respijtzorg' dient medio 2008 te worden opgeleverd,

zodat met de implementatie nog in 2008 kan worden begonnen. Het plan van aanpak zal aan de gemeenteraad en de WMO-raad worden gepresenteerd.

2. Informatie- en bewustwordingscampagne

De gemeente geeft opdracht tot het voeren van een informatie- en bewustwordingscampagne, met als doel de kennis over mantelzorg en mantelzorgondersteuning onder de bevolking van Deventer te vergroten. Het gaat er onder andere om dat mantelzorgers eerder een beroep doen op voorzieningen die voor hen bedoeld zijn. Eén van de middelen die de gemeente zal inzetten om aandacht voor mantelzorg en mantelzorgers te krijgen noemen we 'de kleine attentie': het gaat om zaken als een bosje bloemen of een bon voor de schoonheidsspecialiste die komend jaar met regelmaat zullen worden uitgereikt aan mensen die zich als mantelzorger inzetten. We doen dit vanuit de gedachte dat de gemeente zo haar waardering kan laten blijken.

3. Intensivering mantelzorgondersteuning

De gemeente heeft tot op heden in het kader van de AWBZ subsidies verstrekt op dit terrein. Door alle ontwikkelingen die de WMO met zich meebrengt zullen we de rol van de gemeente hierin versterken. Dit betekent dat we de regierol in beeld zullen gaan brengen. Ook zal er een kader worden ontwikkeld op mantelzorgondersteuning zodat alle subsidieaanvragen kunnen worden getoetst aan dit kader. Gezien de landelijke ontwikkelingen en het belang dat de gemeente hecht aan mantelzorgondersteuning zal een extra financiële impuls noodzakelijk zijn.

4. Het ontwikkelen van criteria voor subsidieverlening t.a.v. de WMO-regelingen

Het gaat om de volgende regelingen:

- a. Diensten bij Wonen met Zorg;
- b. Zorgvernieuwingsprojecten GGZ;
- c. CVTM, Coördinatie Vrijwillige Thuis Mantelzorg.

4 Jeugd

4.1 Inleiding

De jeugd heeft de toekomst. Meer dan ooit geldt dat als leidend principe in Deventer. De gemeente investeert in beleid dat uitval en achterstand van kinderen en jeugd moet voorkomen. Immers: investeren in de jeugd is investeren in Deventer. Kernbegrippen zijn probleemsigalering en opvoedingsondersteuning. Daarmee vormt het lokale jeugdbeleid een concrete invulling van prestatievelde 2 uit de WMO.

PRESTATIEVELD 2

Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en ondersteuning van ouders met problemen met opvoeden.

4.2 Uitgangspunten en rol gemeente

Deventer heeft onlangs haar jeugdbeleid voor de komende jaren vastgesteld, met daarin veel aandacht voor onder andere drop-outs en schooluitval. In voorliggend beleidsplan WMO zullen we daar niet opnieuw op ingaan; ook omdat veel zaken in regionaal verband zijn geregeld. Vanuit het WMO-perspectief leggen wij het accent op twee actuele ontwikkelingen binnen het Deventer jeugdbeleid: vroegsignalering en preventie. Dat zijn invalshoeken waarmee het thema 'jeugd' breed kan worden verbonden aan andere thema's in de WMO.

De verhouding tussen ouders en gemeente

Deventer ziet haar jeugdbeleid als aanvullend op de verantwoordelijkheid van de ouders. Opvoeden is primair een taak van de ouders. Wanneer de ouders bij hun opvoedtaken ondersteuning nodig hebben, kunnen zij rekenen op de gemeente. Zij kunnen zélf een beroep doen op ondersteuning van de gemeente.

Ook onderzoekt de gemeente welke mogelijkheden zij heeft om ouders op hun verantwoordelijkheid aan te spreken wanneer zij in hun opvoeding tekortschieten. Het gaat hier om de vraag, wanneer de inzet van 'drang' volstaat en wanneer 'dwang' noodzakelijk wordt. Daarbij is het wel zo dat de gemeente wettelijk beperkt is bij de inzet van dwang. Veel zal zij moeten organiseren in samenwerking met relevante partijen (Justitie, politie en Jeugdzorg).

Samenwerking en regie

Het jeugdbeleid wordt ingevuld door een breed scala aan instellingen en organisaties. Van scholen en huisartsen tot de politie; van sportverenigingen tot de Scouting; van de Jeugdzorg tot de Thuiszorg en GGD; en van welzijnsorganisatie Raster tot de MEE-consulenten Jeugd & Gezin: er is nauwelijks een andere doelgroep te bedenken waar zoveel verschillende organisaties een

verantwoordelijkheid voor hebben. En dan is deze opsomming verre van compleet. Uit de interactieve sessies ter voorbereiding op dit beleidsplan, maar ook al eerder bij de voorbereiding van het jeugdbeleid, bleek dat veel uitvoerders het belangrijk vinden om te investeren in de onderlinge contacten. Afstemming en samenwerking leidt tot betere dienstverlening. Maar in een veld waar zoveel partijen opereren gaat dat niet vanzelf. Sterke regie op de uitvoering van het jeugdbeleid is daarom gewenst. Regie om samenwerking te bereiken tussen alle organisaties die een rol spelen in het jeugdbeleid; regie om dubbelingen in het voorzieningenaanbod te voorkomen. Binnen het jeugdbeleid is de gemeente de regisseur.

Preventie

Met de komst van de WMO wordt een groter belang gehecht aan preventie. Daarbij kan worden gedacht aan zowel het bevorderen van een gezonde levensstijl (minder roken, drugs, alcohol en meer sporten), als aan vroegsignalering van sociaal-psychische problemen (multiprobleemgezinnen, huiselijk geweld). Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' liggen hier grote kansen voor verbindingen tussen het WMO-beleid en het jeugdbeleid. Vooral omdat ook o.a. uit de interactieve sessies ter voorbereiding op het beleidsplan bleek dat het preventiebeleid tot op heden versnipperd is georganiseerd (organisaties en instellingen beperken hun preventieactiviteiten veelal tot het eigen veld en de eigen doelgroep).

De gemeente wil vanuit haar regierol hierop sterker sturen, in het kader van de WMO met name op de onderwerpen Centra voor jeugd en gezin, digitaal signaleringsinstrument en het alcoholmatigingsbeleid jongeren. De gemeente ziet preventie als de linking pin tussen jeugdbeleid en de WMO. Vroegsignalering speelt daarbij een sleutelrol. Uit de interactieve sessies kwam breed de wens naar voren tot snelle implementatie van het digitale signaleringsinstrument.

4.3 Wat doen we al?

Invulling van het jeugdbeleid

Het jeugdbeleid in Deventer richt zich op de leeftijdsgroep van 0 tot 24, dat zijn 29.500 kinderen en jongeren. Op tal van manieren wordt aandacht gegeven aan deze groep. Zonder volledigheid te willen nastreven noemen wij hier¹⁸:

- Preventief jeugdbeleid;
- Jeugdgezondheidszorg;
- Jongerenwerk;
- Kinderwerk;
- Randgroepjongerenwerk;
- Algemeen maatschappelijk werk;
- Onderwijs (brede school).

Uitvoerders in het jeugdbeleid

De gemeente maakt met diverse uitvoerders prestatieafspraken over de uitvoering van activiteiten en diensten in het kader van het jeugdbeleid. We noemen hier

¹⁸ Uit: Notitie jeugdbeleid juni 2006, zie: Nulmeting WMO 2^e concept, februari 2007.

welzijnsstichting Raster, de Kij, de aanbieders van peuterspeelzaalwerk en VVE, en het multifunctioneel jongerencentrum. Daarnaast zijn er nog indirecte spelers op het terrein van het jeugdbeleid, zoals de Jeugdzorg en politie en Justitie. De gemeente heeft met deze instellingen regelmatig contact.

Nieuwe ontwikkelingen in het jeugdbeleid

Deventer is in deze collegeperiode begonnen met de ontwikkeling en implementatie van een aantal belangrijke nieuwe activiteiten. We noemen:

- Plan van aanpak multiprobleemjongeren;
- Opzetten Starthotel-Plus,
- Uitbreiding van de zorgstructuur 0 -12-jarigen;
- Aanpak jeugdwerkloosheid,
- Opvoedingsondersteuning;
- Alcoholmatigingsbeleid;
- Breed scala aan trajecten voor jongeren met gedragsproblemen.

Projectplan centra voor jeugd en gezin en VIS2

Tenslotte heeft de gemeente een projectplan opgesteld voor het opzetten van twee centra voor jeugd en gezin, inclusief het streven naar de invoering van het digitaal signaleringsinstrument VIS2 in 2008. De CJG's en VIS2 leveren een belangrijke bijdrage aan het WMO-beleid van de gemeente Deventer. Het digitaal signaleringsinstrument is erop gericht sneller risico's bij kinderen en jeugdigen te signaleren en kinderen en jeugdigen in risicosituaties te volgen. Het Centrum voor jeugd en gezin streeft ernaar diverse vormen van opvoedingsondersteuning en jeugdhulpverlening eenvoudig bereikbaar te maken. Door problemen tijdig te signaleren en door adequaat op ondersteuningsvragen in te spelen kunnen achterstanden en uitval van kinderen en jeugdigen immers worden voorkomen, en hun kansen op maatschappelijke participatie ('meedoen') worden vergroot.

Centra voor jeugd en gezin

In lijn met de voornemens van het huidige kabinet heeft Deventer gekozen voor de ontwikkeling van Centra voor jeugd en gezin. Het gaat hier om laagdrempelige voorzieningen waar ouders (en kinderen) met al hun vragen over opvoeden en opgroeien terecht kunnen en waar ze snel en adequaat informatie, advies of (doorverwijzing naar) hulpverlening ontvangen. Onderstaand kader geeft de kenmerken van het CJG zoals de gemeente Deventer dat in grote lijnen voor ogen heeft.

CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN

- Een bundeling van taken op het gebied van jeugd en opvoeden (opvoedingsondersteuning, jeugdgezondheidszorg);
- Ouders, kinderen/jongeren en professionals kunnen snel, makkelijk en vanzelfsprekend terecht bij het CJG met allerlei vragen rondom opvoeden en opgroeien;
- Het CJG moet een herkenbare, laagdrempelige plek zijn;
- Het CJG is niet alleen een vraagbaakfunctie, maar moet bij problemen ook

snel hulp kunnen bieden en – indien nodig en wenselijk – zorgen voor een integrale effectieve aanpak van problemen van gezin / kind en de coördinatie hiervan.

Digitaal signaleringsinstrument

Tegelijk met de ontwikkeling van het CJG gaat de gemeente aan de slag met de invoering van een digitaal signaleringsinstrument, VIS2 genaamd. VIS2 is een cliëntvolgsysteem binnen de jeugdketen dat het mogelijk moet maken risico's bij kinderen en jeugdigen sneller te signaleren en kinderen en jeugdigen in risicovolle situatie adequaat te volgen. Zorgverleners, begeleiders, mentoren en andere professionals binnen de jeugdketen beschikken in Deventer straks over een instrument om gegevens uit te wisselen, afspraken te maken over interventies en voortgang op dossiers te bewaken. Zo kunnen organisaties kijken of er al signalen van zorg zijn over een jongere en inzien welke andere instanties bij een jongere of gezin betrokken zijn.

Het digitaal signaleringsinstrument is gericht op gezinnen en kent een duidelijke zorgstructuur waarbij één organisatie eindverantwoordelijk wordt (een efficiënte coördinatie van de zorg volgens het principe van 1 gezin – 1 plan). VIS2 is, kortom, een hulpmiddel bij de lokaal georganiseerde zorgstructuur.

2008: CJG's en VIS2 operationeel

In samenwerking met diverse organisaties in de stad wil de gemeente Deventer het VIS2-systeem in 2008 operationeel hebben. In 2008 zullen ook de eerste twee CJG's hun deuren openen, in Rivierenwijk en Keizerslanden. De twee CJG's waarmee in 2008 wordt begonnen ziet de gemeente als pilots om ervaringen mee op te doen. Bij de inrichting van het CJG-Keizerslanden zal het accent liggen op de zorgkant (in afstemming met het wijkservicepunt). Bij het CJG-Rivierenwijk ligt het accent meer op samenwerking met de brede school. Met de ervaringen uit deze pilots wordt gekeken of en in welke mate er meer Centra voor jeugd en gezin wenselijk zijn.

CJG's en vroegsignaleringsinstrument in de interactieve sessies

In de interactieve sessies ter voorbereiding op het beleidsplan WMO hebben de deelnemers uitvoerig gesproken over de betekenis van het CJG en het vroegsignaleringsinstrument voor de WMO. Er zijn diverse bruikbare opmerkingen gemaakt. Deze worden meegenomen in de definitieve implementatieplannen (zie kader).

PUNTEN UIT DE INTERACTIEVE SESSIES

Met betrekking tot het digitaal signaleringsinstrument

- Goede criteria opstellen voor het bepalen van de zwaarte van signalen;
- Aansluiten bij bestaande zorgstructuren en dossiers;
- Organisaties de mogelijkheid bieden om te participeren in het digitaal signaleringsinstrument;
- Waarborgen van de privacy van burgers;

- Opstellen van protocol voor coördinatie en terugkoppeling van signalen teneinde lange routes (van de melder naar de zorgverlener) te voorkomen;
- In kaart brengen van vind- en meldplaatsen: scholen, huisartsen, consultatiebureaus.

Met betrekking tot het CJG

- Maak van het CJG een laagdrempelige instelling;
- Plaats het CJG dicht bij een locatie waar kinderen en ouders sowieso komen, bijvoorbeeld dicht bij een school (om stigma's te voorkomen);
- Maak het CJG herkenbaar in de wijk;
- Zorg dat de partnerorganisaties binnen (en buiten) het CJG snel en adequaat kunnen doorverwijzen;
- Een actuele sociale kaart ontbreekt op dit moment in Deventer. Werk deze omissie weg;
- Zorg voor aansluiting op bestaande zorgstructuren;
- Zorg voor goede aansluiting op geïndiceerde zorg.

4.4 Doelstellingen (2011)

1. Maatschappelijke uitval jongeren voorkomen (Koepeldoelstelling)

Doel van het jeugdbeleid is maatschappelijke uitval van jongeren te voorkomen. Om dit doel te bereiken richt de gemeente zich onder andere op de ouders. Zij spelen een cruciale rol in de opvoeding; de ouders zijn ervoor verantwoordelijk dat hun kinderen 'meedoen' aan de samenleving. Als het gaat om het 'meedoen' van kinderen en jongeren, dan gaat het in de visie van de gemeente Deventer om 'binding':

- binding tussen ouder en kind,
- binding tussen kind en school,
- binding tussen kind en buurt/wijk,
- binding tussen kind en stad/samenleving.

Naast deze koepeldoelstelling van het jeugdbeleid streeft de gemeente in de periode 2008-2011 naar realisatie van een drietal specifieke doelstellingen. Deze staan hieronder benoemd.

2. Ketensamenwerking bevorderen

Deventer wil ketensamenwerking binnen het jeugdbeleid bevorderen. Dat wil zeggen: betere afstemming bereiken tussen de instellingen en organisaties die een verantwoordelijkheid hebben binnen het jeugdbeleid, de overdracht van cliënten tussen instellingen verbeteren en de wachtlijsten waar mogelijk bekorten. Hieraan leveren de CJG's een bijdrage.

3. Systeem van vroegsignalering operationeel

Deventer wil door middel van vroegsignalering op tijd kunnen interveniëren bij dreigende uitval van jongeren, en ouders en gezinnen op tijd ondersteuning kunnen

bieden bij het opvoeden. Daartoe wil zij het vroegsignaleringsinstrument VIS2 in 2008 geïmplementeerd en operationeel hebben.

4. Preventie en voorlichting

Deventer wil de psycho-sociale en gezondheidssituatie van jongeren bevorderen; ouders wijzen op hun verantwoordelijkheid om hieraan een bijdrage te leveren en hen informeren over de mogelijkheden om een beroep te doen op opvoedingsondersteuning. Daartoe wil de gemeente preventie- en voorlichtingsactiviteiten ontwikkelen die aansluiten op het vroegsignaleringssysteem en het CJG. Tevens wil de gemeente actief uitvoering geven aan het alcoholmatigingsbeleid jongeren om de trend steeds meer, steeds vaak en steeds jonger te stoppen.

4.5 Activiteiten en resultaten (2008)

1. Uitvoering geven aan vijf functies

Het Deventer jeugdbeleid kent vijf functies (zie kader). Door uitvoering te geven aan deze vijf functies realiseert de gemeente de hierboven benoemde algemene doelstelling van haar jeugdbeleid. Daarnaast zijn in dit beleidsplan WMO drie specifieke doelstellingen benoemd op het terrein van jeugdbeleid. Teneinde deze specifieke doelstellingen te realiseren worden aanvullend op het reguliere jeugdbeleid onderstaande drie activiteiten uitgevoerd.

DEVENTER JEUGDBELEID: VIJF FUNCTIES

- Het bieden van informatie en advies,
- Signaleren van problemen,
- Toeleiding tot het hulpaanbod,
- Licht-pedagogische hulp,
- Coördinatie van de zorg.

2. Implementatie twee centra jeugd en gezin

Deventer opent in 2008 haar eerste twee CJG's in Rivierenwijk en Keizerslanden. Het gaat om pilots met ieder eigen accenten. Hiermee geeft de gemeente uitvoering aan het projectplan Centrum jeugd en gezin dat in 2007 door het college is vastgesteld. Uiteraard is dit alleen haalbaar als diverse organisaties hier hun bijdrage aan leveren.

In het verlengde van de implementatie van de CJG's brengt de gemeente in 2008 de bestaande preventie- en voorlichtingsactiviteiten, gericht op kinderen, jeugdigen en ouders in kaart. Op basis van deze informatie wordt een preventie- en voorlichtingsvoorstel ontwikkeld gekoppeld aan de inhoudelijke ontwikkeling van de CJG's en gericht op het bevorderen van een goede psycho-sociale en gezondheidssituatie van kinderen en jeugdigen. Uiteraard wordt dit voorstel in samenspraak met de huidige aanbieders van voorlichting en preventie bepaald. Dit

voorstel wordt, met een financiële onderbouwing medio 2008 aan het college voorgelegd.

3. Implementatie digitaal signaleringsinstrument

Deventer implementeert in 2008 het digitaal signaleringsinstrument VIS2. Uiteraard is dit alleen haalbaar als diverse organisaties hier hun bijdrage aan leveren.

4. Alcoholmatigingsbeleid jongeren

De gemeente Deventer geeft uitvoering aan het plan van aanpak alcoholmatiging jongeren uit de regio Stedendriehoek en IJsselland. In de periode 2008 tot en met 2010 worden vanuit diverse thema's alcoholmatigingsactiviteiten uitgevoerd. Het betreft de thema's ouders, wet- en regelgeving, horeca, sport, jeugd- en jongerenwerk, onderwijs en handhaving. Tevens gaat de gemeente Deventer gedurende deze projectperiode verder met de uitvoering van het lokale project Meer dan een biertje.

5 Zorgvragende burgers

5.1 Inleiding

Mensen in staat stellen zelfstandig en volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Dat is in één zin de opdracht die de gemeente Deventer aan zichzelf stelt in het kader van de WMO. Het betekent dat hulpbehoevende burgers moeten kunnen beschikken over diverse vormen van ondersteuning. Deventer levert die ondersteuning: ze geeft informatie en advies, en biedt cliënten ondersteuning bij het vinden van oplossingen voor complexe problemen. Ze biedt een stelsel van collectieve voorzieningen; en ze voorziet in individuele verstrekkingen zoals woningaanpassingen of hulp bij het huishouden. Daarmee sluit Deventer aan op drie prestatievelden uit de WMO.

PRESTATIEVELD 3

Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.

PRESTATIEVELD 5

Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking, een chronisch psychisch of een psychosociaal probleem.

PRESTATIEVELD 6

Het verlenen van voorzieningen aan deze mensen t.b.v. behoud en bevordering van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.

5.2 Uitgangspunten en rol gemeente

Drie criteria

Bij de voorbereidingen op de WMO heeft de gemeente de afgelopen jaren veel tijd gestoken in het organiseren van de ondersteuning voor zorgvragende burgers. In een tweetal door de raad vastgestelde visiedocumenten zijn drie criteria benoemd die leidend zijn bij deze ondersteuning:

1. Kwaliteit;
2. Keuzevrijheid;
3. Zekerheid.

Regie op, en samenwerking in de uitvoering

Deze criteria bakenen de verhouding af tussen de zorgvragende burger, de zorgaanbieders en de gemeente. De klant staat centraal. Hij of zij moet kunnen rekenen op kwalitatief goede voorzieningen, en op een overheid die hem helpt de juiste keuze uit het zorgaanbod te maken. Zorgaanbieders opereren in een situatie

van marktwerking. Zij gaan contracten aan met de gemeente waarin prestatieafspraken worden vastgelegd. Daarmee krijgt de gemeente dus een centrale positie binnen het voorzieningenbeleid. Het is haar taak deelbelangen samen te smeden tot een algemeen belang. Dat maakt de gemeente tot regisseur. Om die taak goed te kunnen uitvoeren streeft zij naar realisatie van een aantal randvoorwaarden. Naast de hierboven benoemde drieslag kwaliteit – zekerheid – keuzevrijheid en een soepel verlopende marktwerking zijn dat, onder andere:

- Onafhankelijke cliëntondersteuning,
- Onafhankelijke indicatiestelling,
- Samenwerking en ketenvorming tussen marktpartijen, maatschappelijke organisaties en gemeente

Rolverdeling gemeenten - aanbieders

Deventer ziet in de relatie met zorgvragers drie rollen. Deze rollen dienen door verschillende actoren te worden ingevuld.

1. Meedenken met de cliënt over gewenste en noodzakelijke ondersteuning is een taak van cliëntondersteunende instellingen. Meedenken dient als strikt onafhankelijke dienst te worden geboden; zowel in relatie tot de gemeente als in relatie tot andere welzijnsdiensten;
2. Het toekennen van een voorziening is een taak van de gemeente;
3. Het uitvoeren van de voorziening is een taak van dienstverlener.

Bij de implementatie van het MO-ket (Stadthuis) en de aanbesteding van de hulp bij het huishouden in 2006- '07 is met bovenstaande randvoorwaarden en rolverdeling reeds rekening gehouden. Een verdiepingsslag staat voor de komende jaren op de rol. In de interactieve sessies ter voorbereiding op dit beleidsplan is daarbij opgemerkt dat zeker de samenwerking en ketenwerking tussen uitvoerders aandacht vraagt. Deze staat onder druk door de marktwerking (aanbesteding hulp bij het huishouden).

Woonservicezones

Deventer wil waar mogelijk haar wonen-, zorg- en welzijnsbeleid organiseren in zogenaamde woonservicezones. Binnen een woonservicezone worden diverse voorzieningen in samenhang aangeboden met als doel hulpbehoevende en kwetsbare mensen in staat te stellen langer zelfstandig en zelfredzaam te blijven wonen. Woonservicezones moeten aan diverse voorwaarden voldoen. We noemen hier:

- bereikbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid van de wijk en de voorzieningen;
- Aanwezigheid van voorzieningen als een activiteitencentrum, een loket en 24-uurs zorg;
- Haal- en brengdiensten.

De gemeente experimenteert momenteel in een drietal pilots met woonservicezones. Uiteindelijk zullen er 13 woonservicezones in de gemeente worden gerealiseerd.

De indeling in de 13 zones is tot stand gekomen door te kijken naar geografische gebieden, waarin een zekere samenhang bestaat. Een samenhang voor wat betreft burgers onderling (sociale cohesie/verbanden) en samenhang voor wat betreft het gebruik van voorzieningen. Ook is hierbij gekeken naar de bestaande zeven wijkaanpakgebieden. Deventer kiest voor de indeling, zoals deze zijn vastgesteld in de visie wonen zorg en welzijn. Deze voldoet aan de STAGG-norm (Stichting Architectenonderzoek Gebouwen Gezondheidszorg), de grondlegger van de woonservicezones.

In 2008 zullen de ervaringen met de woonservicezones worden geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie zal worden bekeken hoe het concept van de woonservicezones ook elders in Deventer kan worden geïntroduceerd. Over deze uitrol van de woonservicezones is uitgebreid gesproken in de interactieve sessies ter voorbereiding op dit beleidsplan. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten genoemd:

- Plannen voor de uitrol van woonservicezones in Deventer mogen niet het karakter van een blauwdruk krijgen. In ieder gebied zal opnieuw naar de 'lokale' situatie moeten worden gekeken: wie krijgt welke rol; wie voert de regie; wie krijgt welke verantwoordelijkheid?
- Woonservicezones bieden zowel kansen als bedreigingen voor samenwerking. Onder invloed van marktwerking veranderen de verhoudingen tussen gemeente en uitvoerende instellingen. De woonservicezones staan of vallen echter met het lange-termijncommitment dat gemeenten en uitvoerders met elkaar aangaan. Daarom zal de gemeente de regievoering zélf steviger ter hand nemen om de woonservicezones ook in de toekomst succesvol te laten zijn.

5.3 Wat doen we al?

Om zorgvragende en hulpbehoevende burgers de nodige ondersteuning te kunnen bieden heeft Deventer de afgelopen twee jaar een aantal belangrijke zaken gerealiseerd. Ten eerste is er gewerkt aan het opzetten en inrichten van een informatie- en adviespunt waar burgers terecht kunnen met hun vragen over maatschappelijke ondersteuning (het zogenaamde Mo-ket). Ten tweede is het individuele verstrekkingenbeleid (de opvolger van de WVG en de hulp bij het huishouden) ontwikkeld en geïmplementeerd. Tenslotte zijn er nog de algemene, of voorliggende, voorzieningen die vallen onder prestatieveld 5. De gemeente heeft met de komst van de WMO haar bestaande beleid hierop gecontinueerd.

Prestatieveld 3

Binnen prestatieveld 3 kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds informatie en advies en anderzijds cliëntondersteuning. Op het terrein van informatie en advies worden op dit moment in Deventer al de volgende diensten geboden:

- Wijkwinkel met gemeentelijk WMO-spreekuur;
- Informatiewinkel Openbare Bibliotheek;
- WMO/zorgloket in Leeuwenbrug (oktober 2007);

- Steunpunten in Lettele en Okkenbroek;
- Diverse websites.¹⁹

Op het terrein van cliëntondersteuning worden op dit moment in Deventer onder andere al de volgende diensten geboden:

- Ouderenadviseurs SOD;
- MEE-IJsseloevers;
- Coördinatiepunt Vrijwillige thuishulp Carinova, inclusief het Steunpunt mantelzorg;
- Sociaal raadsliedenwerk Carinova.

Prestatieveld 5

Voorzieningen in prestatieveld 5 zijn algemene maatregelen voor mensen met een beperking. 'Algemeen' betekent dat het gaat om voorliggende voorzieningen, dat wil zeggen: voorzieningen waar zonder indicatie gebruik kan worden gemaakt. Tot de voorzieningen die in het kader van prestatieveld 5 in Deventer worden geboden behoren:

- Ontmoetingsplaatsen in de woonomgeving;
- Maaltijdvoorzieningen;
- Algemeen Maatschappelijk Werk Carinova;
- Projecten stichting cliënteninitiatieven;
- Buddyproject.

In het kader van prestatieveld 5 is het ook goed te wijzen naar de hierboven beschreven woon-servicezones: deze bundeling van diensten op het niveau van wijken en dorpen is feitelijk een concrete en innovatieve invulling van dit prestatieveld.

Prestatieveld 6

Voorzieningen in prestatieveld 6 worden individueel verleend aan mensen met een beperking c.q. een zorgvraag. 'Individueel' betekent dat van deze voorzieningen alleen op indicatie gebruik kan worden gemaakt. Tot de voorzieningen die in het kader van prestatieveld 6 worden geboden behoren:

- Huishoudelijke verzorging;
- Voorzieningen voor gehandicapten als rolstoel, scootmobiel, regiotaxi of woningaanpassingen.

5.4 Doelstellingen (2011)

Deventer wil zorgvragende en hulpbehoevende burgers ondersteuning bieden waardoor zij zelfstandig en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Voor de periode 2008-2011 betekent dit, enerzijds, dat de gemeente haar reeds vastgestelde verstrekkingenbeleid voortzet, en zorgt voor een goedwerkend Mo-

¹⁹ www.deventer.nl; www.wijkwinkeldeventer.nl; www.deventer.info

ket.²⁰ Anderzijds zet de gemeente in op doorontwikkeling van de dienstverlening. Zo kan tussentijds klanttevredenheidsonderzoek leiden tot bijstelling van de geboden diensten. Daarnaast kunnen innovatieve diensten worden ontwikkeld, met name op het terrein van collectieve voorzieningen. Zo worden ook op langere termijn de kwaliteit, keuzevrijheid en zekerheid van de geboden voorzieningen geborgd. Eén en ander leidt tot een drietal doelstellingen voor de periode 2008 – 2011.

1. Efficiënt en adequaat (basis)stelsel van individuele voorzieningen organiseren (compensatiebeginsel)

Met het oog op zorgvragende burgers geeft de gemeente vanuit haar WMO-beleid invulling aan het wettelijk bepaalde compensatiebeginsel. Zij doet dit door een efficiënt en adequaat (basis)stelsel aan individuele voorzieningen te organiseren. Dat wil zeggen dat zij voorzieningen treft ter compensatie van beperkingen die Deventenaren ondervinden in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie zodat zij in staat zijn:

- een huishouden te voeren;
- zich te verplaatsen in en om de woning;
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Tot de geboden voorzieningen behoren individuele verstrekkingen (waaronder huishoudelijke verzorging en voorzieningen als rolstoel, scootmobiel, regiotaxi of woningaanpassingen) en collectieve voorzieningen (zoals ontmoetingsplaatsen in de woonomgeving, maaltijdvoorzieningen en het algemeen maatschappelijk werk).

Dit beleid ter invulling van het compensatiebeginsel wordt in de periode 2008-2011 voortgezet.

2. Niet de wijk uit

De gemeente Deventer streeft ernaar dat in 2011 alle inwoners met een zorgvraag in hun eigen wijk of dorpskern over de nodige ondersteuning kunnen beschikken.

3. De gemeente is een excellente dienstverlener en behoort qua dienstverlening tot de tien beste gemeenten in Nederland

De gemeente Deventer wil de bekendheid en toegankelijkheid van de bestaande cliëntondersteuning en informatie- en adviesdiensten in het kader van de WMO verbeteren, zodat in 2011 alle Deventenaren deze vormen van dienstverlening kennen en er op eenvoudige wijze gebruik van kunnen maken als zij een maatschappelijke ondersteuningsvraag hebben. Doel van de cliëntondersteuning en informatie- en adviesdiensten is zorgvragende mensen een objectief, onafhankelijk en volledig beeld geven van de ondersteuning waarvoor zij in aanmerking komen.

²⁰ Zie voor een nadere uitwerking de B&W-nota Mo-ket: Maatschappelijke ondersteuning en publieke dienstverlening (concept, 19 oktober 2007).

5.5 Activiteiten en resultaten 2008

1. Uitvoeren individuele verstrekkingenbeleid

De gemeente zet haar individuele verstrekkingenbeleid voort zoals vastgelegd in de Verordening van 20 september 2006, het besluit maatschappelijke ondersteuning van 19 december 2006 en het verstrekkingenboek voorzieningen maatschappelijke ondersteuning van 19 december 2006.

2. Voortzetting bestaande collectieve voorzieningen

De gemeente continueert in 2008 het bestaande aanbod aan collectieve voorzieningen, waaronder de maaltijdservice en het algemeen maatschappelijk werk.

3. Innovatie collectieve voorzieningen

De gemeente start in de eerste helft van 2008 een interactief traject voor de ontwikkeling van een beleidsvisie op collectieve voorzieningen. Denkrichting vormen de innovatieve ideeën die voortkomen uit de experimenten met de woonservicezones. In dit traject zal met uitvoeringspartners een uitgangspuntennotitie worden opgesteld en besproken. Ook de burger zal hierbij worden betrokken. Eén en ander zal leiden tot een set criteria als grondslag voor de prestatieafspraken van de gemeente met uitvoerende partijen over de levering van collectieve voorzieningen in de periode 2009-2011. De criteria zijn in de zomer van 2008 beschikbaar/voorgelegd aan de gemeenteraad en WMO-raad.

4. Uitvoeren pilots woonservicezones

Deventer voert drie pilots woonservicezones uit. De voortgang per pilot wisselt. Voor 2008 verwachten wij de volgende stappen te ondernemen:

- Keizerslanden: afronding projectplanfase; start implementatiefase;
- Rivierenwijk: afronding visie- en vormgevingsfase; beslissen verdere verloop (mede in relatie tot de wijkvernieuwing Rivierenwijk);
- Bathmen: gedeeltelijke realisatie projectplan medio 2008 en realisatie ICT-klantdossier, programma wonen.

5. Bieden van informatie en advies centraal en decentraal

De gemeente beschikt over een centraal gemeentelijk zorgloket/informatiewinkel in de Leeuwenbrug. Hier worden de volgende diensten geboden:

- Informatie & advies over zorg- en armoedebeleid in brede zin;
- Aanvraagbehandeling woon-, vervoers- en rolstoelvoorzieningen en hulp bij het huis-houden (WMO);
- Aanmelding AWBZ-diensten (in samenwerking met CIZ);
- Aanvraagbehandeling armoedebeleid: RechtOp, bijdrageregeling ouderen, regeling duurzame gebruiksgoederen, langdurigheidstoelage en bijzondere bijstand voor burgers zonder WWB uitkering;
- Toewijzing en ondersteuning Persoonsgebonden Budget (PGB) voor WMO en AWBZ. Hierover worden nog samenwerkingsafspraken gemaakt met het zorgkantoor.

Daarnaast worden er informatie en advies rondom de WMO gegeven in de wijkwinkel Keizerslanden en in het gemeentelijk Informatiecentrum aan de Brink.

6. Implementatie decentraal servicestelsel

De gemeente zal met ingang van 2008 beginnen met de implementatie van servicepunten en servicewinkels, verspreid over de gemeente. Uiteindelijk zullen in 2011 drie servicewinkels en elf servicepunten zijn gerealiseerd in de directe woonomgeving van de burger (zowel in de stad als in de dorpen). Binnen deze servicepunten en servicewinkels bieden gemeente en maatschappelijke instellingen samen hun diensten aan. Dit stelsel kan een basis vormen voor ketenvorming en samenwerking op cliëntniveau.

Naast de decentrale dienstverlening wordt ook de digitale en telefonische dienstverlening verder ontwikkeld.

Eén en ander is nader uitgewerkt in de B&W-nota Meket: Maatschappelijke ondersteuning en publieke dienstverlening (oktober 2007).

7. Samenwerken cliëntondersteuning

De gemeente stuurt in 2008 aan op het samenwerken van de aanbieders van cliëntondersteuning, teneinde bekendheid en toegankelijkheid van deze dienstverlening te vergroten. De gemeente zorgt er daarbij voor dat in de cliëntondersteuning zal (blijven) worden voldaan aan de kwaliteitseisen: laagdrempelig, vraaggericht, continu, deskundig, lokaal ingebed en onafhankelijk. In 2008 worden afspraken gemaakt tussen gemeente en MEE op basis van de afspraken uit het Coalitieakkoord.

6 De kwetsbare burger: cliënten met een complexe zorgbehoefte

6.1 Inleiding

Onder de noemers van maatschappelijke opvang, verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) houden verschillende instellingen zich in Deventer en omgeving bezig met hulpverlening aan cliënten met een complexe zorgbehoefte. We noemen deze mensen: kwetsbare burgers.

Door de invoering van de WMO en de wijzigingen op het gebied van de OGGZ krijgt de gemeente een centrale, meer sturende rol bij de maatschappelijke opvang, de bestrijding van huiselijk geweld, de OGGZ en de verslavingszorg. In de WMO worden deze terreinen als afzonderlijke, maar sterk samenhangende prestatievelden gepresenteerd. Het gaat om de prestatievelden 7, 8 en 9.

PRESTATIEVELD 7

maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en opvang van slachtoffers van huiselijk geweld.

PRESTATIEVELD 8

Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg (met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen).

PRESTATIEVELD 9

Het bevorderen van verslavingsbeleid.

6.1.1. Landelijke ontwikkelingen

Een nieuwe WMO-taak: toeleiden en voorkomen

Met de invoering van de WMO treden er een aantal wijzigingen op in de taken van de gemeenten en de beschikbare budgetten met name op het gebied van de OGGZ.

In het verleden ontvingen alle gemeenten middelen voor de uitvoering van de Openbare Geestelijke GezondheidsZorg (OGGZ) in het gemeentefonds. Dit zijn de middelen in het kader van de WCPV.

Met ingang van 1 januari 2007 is een deel van de voormalige AWBZ-middelen wettelijk overgeheveld naar de WMO in het kader van de OGGZ en toegevoegd aan de specifieke uitkering voor maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid. Deze middelen zijn bedoeld voor toeleiding naar de zorg en versterking van de regie van de centrumgemeenten. Over de inzet van de middelen wordt overleg gepleegd met de regiogemeenten.

Daarnaast worden sinds 1 januari 2007 ook middelen uit de AWBZ overgeheveld naar de WMO voor collectieve preventie GGZ. Deze middelen zijn bedoeld voor preventieactiviteiten gericht op de algemene bevolking of delen van de bevolking. De overheveling van de middelen biedt de gemeenten de mogelijkheid een meer integraal preventiebeleid op te zetten. In het kader van de nog te verschijnen lokale gezondheidsnota zal hieraan aandacht worden besteed.

De overheveling van de middelen heeft geleid tot veel onduidelijkheid bij de gemeenten en bij de instellingen. Gemeente Deventer spant zich als centrumgemeente in de regio Midden IJssel in om de komende beleidsperiode samen met de regiogemeenten en de instellingen te komen tot afspraken over de inzet van de middelen.

Kader voor de inzet van de middelen zijn de beleidsnota WMO en het Stedelijk Kompas.

Stedelijk Kompas

Onder de noemer 'Stedelijk Kompas' heeft VWS alle centrumgemeenten voor de maatschappelijke opvang in Nederland, waaronder Deventer, uitgenodigd een plan van aanpak voor de maatschappelijke opvang uit te werken. Aangezien de doelgroepen voor de maatschappelijke opvang en verslavingszorg niet altijd te scheiden zijn en de financiering ook samengevoegd is wordt in Deventer gekozen om beide beleidsterreinen in het Stedelijk kompas op te nemen.

Elk Stedelijk Kompas bevat harde afspraken en instrumenten die ingezet worden om de gestelde doelen te bereiken en de gemeenschappelijke richting van de stad, het zorgkantoor, de woningcorporaties en de zorgaanbieders te bepalen. Daarbij gaat het met name om een sluitende inzet van de instrumenten op de volgende onderdelen:

- Gemeente: signalering, kortdurende zorg en opvang, schuldhulpverlening;
- Woningbouwcorporaties: voldoende woonvoorzieningen, nieuwe woonvormen aan de onderkant waaronder zelfstandig wonen met begeleiding, instroom in maatschappelijke opvang (huisuitzettingen) beperken;
- Zorgkantoor: de benodigde zorg in voldoende hoeveelheid, zonodig opname in intramurale voorziening.
- Zorgverzekeraar: de meest essentiële zorg, zoals ziekenhuiszorg en huisarts.

Partijen sluiten onderling contracten af met concrete resultaatgerichte afspraken. Een belangrijk element in het Stedelijk kompas is de 0-meting, bedoeld om de omvang van de doelgroep vast te stellen en de kenmerken van de doelgroep nader te specificeren. De doelstellingen die in 2013 moeten worden behaald, worden op basis van deze nulmeting bepaald.

Voor de uitvoering van het plan stelt het Rijk de benodigde middelen voor tweederde deel beschikbaar als extra productieruimte aan de zorgkantoren vanuit de AWBZ. Hiermee kan de capaciteit van de AWBZ-voorzieningen worden vergroot. Eénderde deel moet worden opgebracht door de gemeenten.

6.1.2 Ontwikkelingen in Deventer

RegiZorg

Gemeente Deventer is samen met zorgkantoor en zorgverzekeraar Salland in 2007 begonnen met het project RegiZorg. Een nieuw model waarbij vraaggerichte zorgverlening centraal staat. De gewijzigde structuur in de financiering van zorg en welzijn, zoals de WMO, de nieuwe Basisverzekering en de gewijzigde AWBZ, brengen gemeente en verzekeraar nader tot elkaar als de logische partners in een regionaal ontwikkelingsmodel. Om dit model te laten slagen is de inbreng van aanbieders van zorg maar ook van cliëntenvertegenwoordigers van belang. Zij leveren de deskundigheid en uitvoeringscapaciteit.

RegiZorg moet worden gezien als de uitvoeringsorganisatie voor het Stedelijk Kompas. Doelstelling van RegiZorg is het op één lijn brengen van doelen en middelen om de kwaliteit van leven van met name de kwetsbare doelgroepen met een multiproblematiek te verhogen. Deze aanpak brengt grote mogelijkheden met zich mee. Door het versnipperen van de financiën, een gebrek aan integrale informatie en het ontbreken van effectmeting is er op dit moment beperkt overzicht. Sturing op kwaliteit en resultaat is hierdoor onvoldoende mogelijk.

Een integrale benadering van de cliënten met een multi-problematiek is tevens de centrale doelstelling van het Stedelijk kompas. En dat is waar Deventer en Salland elkaar vinden.

Deventer centrumgemeente

De gemeente Deventer heeft in het beleid gericht op de kwetsbare burger (de prestatievelden 7, 8 en 9) een verantwoordelijkheid die verder gaat dan haar eigen gemeentegrenzen. Deventer is namelijk centrumgemeente voor de regio Midden-IJssel.²¹ Dit betekent dat de gemeente in haar beleid voortdurend moet schakelen tussen haar wettelijke, bovenlokale verplichtingen en haar gemeentelijke doelstellingen en ambities. Als centrumgemeente heeft Deventer rekening te houden met landelijke regels, cliëntbehoeften en met de wensen en behoeften van de gemeenten waarmee zij in regionaal verband samenwerkt.

Binnen de eigen gemeentegrenzen zoekt Deventer juist naar aansluiting bij het lokale WMO-beleid, het WWB-beleid, maar ook het lokale veiligheidsbeleid. Dat maakt deze prestatievelden tot een zeer gecompliceerd beleidsterrein.

6.2 Wat doen we nu al?

Doelgroep

De gemeente heeft gekozen voor de formule 'drie uit zeven' om te bepalen of een inwoner van Deventer behoort tot de doelgroep 'kwetsbare burgers' en dus valt

²¹ De vrouwenopvang in de regio Midden-IJssel valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Apeldoorn.

binnen het beleid dat zij voert op de prestatievelden 7, 8 en 9 van de WMO (zie kader).²²

DE DRIE UIT ZEVEN METHODE

Indien een persoon op drie van onderstaande zeven gebieden problemen heeft, behoort hij of zij tot de doelgroep 'kwetsbare burgers':

- Verslaving
- Criminaliteit
- Psychiatrie
- Schulden
- Dak- of thuisloos
- Langdurige werkloosheid of afhankelijkheid van een uitkering
- Geweldsslachtoffer

Het ondersteuningsaanbod in Deventer aan kwetsbare groepen bestaat uit, onder andere:

- Verslavingszorg: begeleiding en behandeling, preventie, opvang, medische heroïneverstrekking,
- Coördinatie en begeleiding huiselijk geweld;
- Vangnet psychosociale woonproblematiek;
- Maatschappelijke opvang: crisisopvang, nachtopvang drugsverslaafden, sociaal pension, beschermd wonen en begeleid wonen;
- Arbeidstherapie en re-integratie: cleanteams.

De afgelopen jaren is door Deventer (en ook door andere gemeenten) veel geïnvesteerd in het op peil brengen van het voorzieningenniveau in de regio. Zo is een integrale voorziening gerealiseerd waarin dag- en nachtopvang worden geboden, en ook gebruikersruimten voor alcohol, spuiten en roken. Dankzij bijdragen vanuit Buurt aan Zet en de provincie werden een tweetal activeringsprojecten gestart onder de titel 'Cleanteam'.

Het beleid gericht op kwetsbare burgers wordt in Deventer uitgevoerd door een breed scala van deels gemeentelijke en deels regionale instellingen, in totaal zo'n 26.²³ De grootste cliëntengroepen behoren tot Iriszorg, GGD Gelre-IJssel, Carinova, Riagg en Tactus.

²² Als doelgroep van het beleid gericht op zorg- en hulpverlening aan kwetsbare groepen wordt regionaal gekozen voor: dak- en thuislozen, verslaafden, zorgwekkende zorgmijders met of zonder psychiatrische of verstandelijke beperking in de leeftijd van 18 jaar of ouder woonachtig in of in de omgeving van Deventer, Midden-IJssel.

²³ Zie: Inventarisatie producten en diensten Wmo: bijlage van O&S Deventer, 2006.

6.3 Doelstellingen (2011)

Deventer streeft in de periode 2008-2011 naar het behalen van de volgende vier doelstellingen, gericht op kwetsbare burgers.

1. Ontwikkeling van een ketenaanpak voor het contactleggen met zorgwekkende zorgmijders en hen toeleiden naar zorg;
2. Realiseren van vraaggerichte zorgverlening;
3. Bieden van een pallet aan kwalitatief en kwantitatief voldoende zorg;
4. Transparantie in producten en productkosten en financieringsverantwoordelijkheid.

6.4 Activiteiten en resultaten (2008)

In 2008 wordt de volgende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan realisatie van bovengenoemde doelstellingen:

1. Veldregie beleggen bij RegiZorg

In 2008 belegt de gemeente regievoering over de ketenzorg aan cliënten binnen de prestatievelden 7, 8 en 9 bij RegiZorg. Er zal een aanvang worden genomen met de uitvoering van 'De klant centraal', het Bedrijfsplan 2007-2011 van RegiZorg.

2. Uitwerken Stedelijk Kompas Midden IJssel

Vanuit haar wettelijk vastgestelde rol als centrumgemeente stelt Deventer in concordantie met de andere gemeenten in de regio Midden-IJssel een Meerjarenplan Maatschappelijke zorg op dat een meerjarenvisie omvat en een concreet plan van aanpak 2008-2011. Het plan geeft inzicht in vraag en aanbod, witte vlekken en aandachtspunten en de behoefte aan aanvullende voorzieningen om eventuele knelpunten op te lossen. Het plan gaat uit van ketenbenadering, zodat organisaties en activiteiten bijdragen aan aanbod dat aansluit op de behoefte.

Het plan geeft voorts inzicht in de financiering van maatschappelijke zorg, maakt geldstromen transparant en leidt waar nodig tot ombuigingen of verschuivingen, onder andere naar AWBZ financiering.

Het plan wordt opgesteld in lijn met het Stedelijk Kompas van VWS. Streven is dat het plan in april 2008 gereed is.

3. Ontwikkelen nieuwe subsidie/inkoopwijze in samenwerking met Salland verzekeringen en Zorgkantoor.

4. Uitvoering geven aan reguliere activiteiten.

Het gaat om de activiteiten met betrekking tot:

- Preventie
- Toeleiding naar zorg
- Opvang en begeleiding
- Activering kwetsbare groepen

7 Randvoorwaarden

7.1 Burgerparticipatie en publiekscommunicatie

De WMO is van belangrijke betekenis voor de inwoners van Deventer. De wet zet in op de participatie van burgers aan de samenleving. Wie maatschappelijk actief wil zijn, wordt daarin door de gemeente gefaciliteerd. En wie het nodig heeft, kan rekenen op de nodige ondersteuning. Zo hoeft niemand langs de kant te staan.

De burger kan rekenen op de gemeente – om van het WMO-beleid een succes te maken, wil de gemeente rekenen op haar burgers. Met een breed draagvlak is de kans op succes het grootst. Daarom zal Deventer haar WMO-beleid de komende jaren blijvend onder de aandacht brengen en inwoners bij de uitvoering ervan betrekken. Daartoe worden onderstaande instrumenten ingezet.

7.1.1 De WMO-raad

In de WMO staat in artikel 11 en 12 beschreven op welke wijze burgers, cliënten en belangenorganisaties betrokken moeten worden bij de beleidsontwikkeling binnen de WMO. De gemeente Deventer heeft gekozen voor de installatie van een WMO-raad. Het gaat om een raad die een breed draagvlak heeft en zal bestaan uit twaalf leden en een onafhankelijk voorzitter. Aan de raad worden zes groepen verbonden van burgers die bij de ontwikkeling van het WMO-beleid betrokken willen zijn. De leden van de raad komen voort uit deze clusters: ieder cluster benoemd vanuit haar midden twee leden van de WMO-raad. De omvang van de clusters staat niet vast; iedereen die wil, kan meedoen. Dus naast de organisaties die de belangen behartigen van de doelgroepen, kunnen ook geïnteresseerde individuele burgers deelnemen. De clusters van de WMO-raad staan in onderstaand kader benoemd.

WMO-RAAD: ZES CLUSTERS

1. Ouderen;
2. Mensen met een beperking (lichamelijk en verstandelijk gehandicapten, chronisch zieken);
3. Mantelzorgers;
4. Cliënten van de geestelijke gezondheidszorg, verslaafden en dak- en thuislozen;
5. Jeugd;
6. Vrijwilligers.

De leden van een cluster beoordelen het Deventer WMO-beleid vanuit het oogpunt van hun doelgroep. Enerzijds signaleren zij hoe het hun doelgroep vergaat met de WMO-uitvoering in Deventer en welke knelpunten en problemen zich voordoen. Anderzijds nemen zij kennis van het door de gemeente gevoerde en voorgenomen beleid en geven zij daarop hun commentaar. Zo zal bijvoorbeeld het cluster 'ouderen' letten op goede voorzieningen voor senioren en het cluster 'mantelzorgers' nagaan of de ondersteuning van hun groep voldoende aan bod komt.

De WMO-raad wordt na vaststelling van de beleidsnota in 2008 geïnstalleerd. De WMO-raad wordt door de gemeente ondersteund. Ten behoeve van de activiteiten van de raad en haar clusters (werkbezoeken, onafhankelijk voorzitter, vergaderfaciliteiten, activiteiten in de gemeente) worden middelen gereserveerd.

7.1.2 Publiekscommunicatie

Publiekscommunicatie rondom de WMO is erop gericht de inwoners van Deventer:

1. te informeren over het WMO-beleid;
2. te informeren over WMO-voorzieningen en -diensten waarvan zij gebruik kunnen maken;
3. te motiveren tot maatschappelijke inzet als vrijwilliger, mantelzorger of anderszins.

Daartoe zal de gemeente de volgende activiteiten ondernemen:

1. Er verschijnt medio 2008 een publieksversie van het beleidsplan WMO.
2. Er wordt informatie geboden over de verschillende WMO-diensten en voorzieningen via centrale en decentrale informatiepunten (het centrale loket in de Leeuwenbrug; servicewinkels en servicepunten in de wijken en dorpen) en via diverse websites. Een en ander is nader uitgewerkt in hoofdstuk 5 van dit beleidsplan.
3. Er komt een jaarlijkse Deventer Dag van de Maatschappelijke Ondersteuning. Bekeken zal worden hoe deze dag zal aansluiten op de reeds bestaande Dag van de vrijwilliger. De eerste Deventer Dag van de Maatschappelijke Ondersteuning wordt in het najaar van 2008 georganiseerd.
4. De gemeente ontwikkelt diverse publiekscampagnes rondom onderdelen van haar WMO-beleid, met name vrijwilligersbeleid en mantelzorgondersteuning. Een en ander wordt nader beschreven in de hoofdstukken 2 en 3 van dit beleidsplan.

7.2 Voortgangsbewaking en verantwoording

De WMO kent het principe van horizontale verantwoording. De gemeente dient over het gevoerde beleid primair verantwoording af te leggen aan haar eigen burgers. De verantwoordingsplicht aan het rijk is secundair. Dat betekent dat de inwoners van Deventer een afgewogen oordeel moeten kunnen geven over de resultaten die de gemeente op het terrein van de WMO heeft behaald. De gemeente zal hiervoor de

nodige input moeten leveren. Zij doet dit middels een jaarlijks uitvoeringsprogramma, in combinatie met voortgangsrapportages WMO. Daarnaast voert de gemeente jaarlijks een WMO-benchmark en het WMO-klanttevredenheidsonderzoek uit. Deze instrumenten worden in 2008 voor het eerst ingezet.

Jaarlijks uitvoeringsprogramma WMO

In voorliggend beleidsplan zijn de WMO-doelstellingen van de gemeente beschreven voor de periode 2008 – 2011. Ook staan in algemene lijnen de activiteiten benoemd die in, of vanaf, 2008 worden uitgevoerd. De doelstellingen beschrijven de situatie die de gemeente aan het einde van de looptijd van dit beleidsplan bereikt wil hebben, of zoveel eerder als mogelijk is. De activiteiten dragen bij aan realisatie van de doelstellingen. Van jaar tot jaar wordt bekeken wélke activiteiten moeten worden ondernomen om de gewenste doelstellingen dichterbij te brengen. Actuele ontwikkelingen zijn hierop van invloed; ook kunnen de resultaten van een activiteit 'groter' of onverhoopt 'beperkt' zijn dan bij de start was voorzien. Voorts zijn er activiteiten die meerdere jaren duren (bijvoorbeeld informatievoorziening), of een eenmalig karakter hebben (bijvoorbeeld een conferentie). Dat maakt jaarlijkse bijstelling van de activiteiten wenselijk. Daarom verschijnt in aanvulling op voorliggend beleidsplan jaarlijks een uitvoeringsplan WMO. Het uitvoeringsplan WMO 2008, dat separaat in maart zal verschijnen, beschrijft van de activiteiten voor het eerste jaar: start- en einddatum, verwachte, meetbare resultaat, beoogde uitvoerder(s), kosten en organisatorische en formele randvoorwaarden.

Voortgangsrapportages WMO

De gemeente brengt één keer per jaar een voortgangsrapportage uit aan de WMO-raad. De gemeenteraad wordt vervolgens van deze rapportage én het oordeel van de WMO-raad geïnformeerd.

WMO-benchmark

De WMO verplicht gemeenten om bepaalde gegevens aan te leveren aan het rijk. Deventer doet daarom mee aan de WMO-basisbenchmark en een tweetal modules (Algemene Individuele Voorzieningen en huishoudelijke hulp). In de benchmark worden met name kwantitatieve prestatiegegevens benoemd. De benchmark is daarmee een prima middel om de beleidsvoortgang in een bredere, landelijke, context te plaatsen en resultaten te nuanceren.

Klanttevredenheidsonderzoek

Deventer laat in 2008 een wettelijk verplichte klanttevredenheidsonderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van de individuele verstrekkingen. Op basis van de uitkomsten uit dit tevredenheidsonderzoek worden voorstellen voor verbetering van onder andere het verstrekkingenaanbod geformuleerd en voorgelegd aan de raad.

7.3 Financiering

Het Wmo-beleid in Deventer bestaat uit een combinatie van bestaand en nieuw beleid. Tot het bestaande beleid behoren bijvoorbeeld, het welzijns-opbouwwerk, het algemeen maatschappelijk werk en het individuele verstrekkingenbeleid (hulp bij het huishouden en zaken als rolstoelen, scootmobielen of woningaanpassingen).

Financiering van het bestaande beleid zit in de bestaande gemeentelijke programma's.

Voor 2008 en volgende jaren is een nieuwe berekeningsgrondslag (zgn. objectief verdeelmodel) door het Rijk gehanteerd die met vele factoren rekening houdt. De uitkomst van deze berekening is dat Deventer hier uitkomt als 'voordeelgemeente': zij ontvangt een ruimer en beter passend budget voor de uitvoering van de Wmo.

In de septembercirculaire Gemeentefonds 2007 is de integratie uitkering AU/Wmo 2008, incl. de uitvoeringskosten voor Deventer, vastgesteld op totaal € 9.103.000,00. Voor deze middelen zijn in de najaarsrapportage 2007 bij Dienstmiddelen neutraliserende uitgavenstelposten opgenomen. Voorgesteld wordt om deze Wmo-middelen te oormerken voor Wmo-uitgaven.

M.b.t. de Wmo-middelen wordt in 2008, ten behoeve van programma 10 opvang en zorg, een splitsing van de producten 203 (uitvoering huishoudelijke verzorging; eenheid Stadthuis) en 204 (overige subsidieregelingen + Wmo-beleid/activiteiten; eenheid Ruimte en Samenleving) doorgevoerd.

Omdat het rijk m.i.v. 2008 de Wmo-middelen in één bedrag beschikbaar stelt, is op basis van integrale afweging van de kosten Wmo, de volgende uitgavenprognose voor 2008 gemaakt:

Uitvoeringskosten huishoudelijke verzorging (HV)

Op basis van een conservatieve begroting zijn door Stadthuis de kosten voor de uitvoering van de HV in 2008 begroot op € 7.340.000,00. Na afloop van het project herindicaties HV (april 2008) kan bij de zomermarap een actueel beeld worden geschetst. Dan is nl. bekend of de verschuiving van de duurdere HV2 naar de goedkopere HV1 (verschil ca. 6,00 euro per uur HV) zich ook in Deventer voordoet.

Subsidies

Voor de subsidies die vanuit de AWBZ zijn overgekomen is in de begroting 2008 van de gemeente Deventer € 457.000,00 (bedrag 2007 + indexering) aan budget beschikbaar gesteld.

Budget voor activiteiten voor uitvoering van Wmo-beleidsplan/activiteiten

Per saldo resteert voornamelijk voor de uitvoering van de activiteiten uit het voorliggende Wmo-beleidsplan 2008 een bedrag van € 9.103.000,00 - € 7.797.000 (€ 7.340.000,00 + € 457.000,00) = € 1.306.000,00. De mogelijkheid bestaat dat de uitgaven Wmo in de toekomst hoger uitvallen dan de nu beschikbare financiële middelen. Het voorstel is derhalve het resterende budget Wmo van € 1.306.000,00 in de te vormen Wmo-reserve te storten en nadere voorstellen voor concrete besteding in 2008 af te wachten.

Op basis van genoemd beschikbare Wmo-budget ten bedrage van € 9.103.000,00 zijn, om tot een sluitende begroting te komen, keuzes gemaakt.

Instellen Wmo-reserve

In de najaarsmarap is, met het oog op de risico's in de uitvoering van de HV, voorgesteld om een reserve Wmo in te stellen.

Daarbij zijn de volgende redenen voor het instellen van een reserve Wmo aangegeven:

- De huidige onzekerheid over het toekomstige Wmo budget voor Deventer (blijven wij voordeelgemeente),
- Dat de huidige verschuiving HV2 naar HV1 zich ook bij de nog uit te voeren herindicaties zal voortzetten en voor de korte termijn in een voordelig productsaldo zal resulteren.
- Achterblijven van de inkomsten eigen bijdrage t.o.v. de geprognosticeerde eigen bijdrage.
- Trend van minimaal 5% groeiende dienstverlening per jaar, waardoor eventuele voordelen bij gelijkblijvend budget op langere termijn afnemen en mogelijk zelfs kunnen kantelen.

Naast deze redenen is het van belang dat de Wmo-middelen beschikbaar blijven binnen de Wmo en overschotten niet toevloeien naar de algemeen reserve. Op deze wijze kan een integrale afweging plaatsvinden en blijven voordelen op product 203 (uitvoering HV) beschikbaar binnen de Wmo.

De voorgestelde reserve voor 2008 ten bedrage van € 100.000,00 zal een egaliserend karakter krijgen (egalisatie reserve).

Mogelijke besparingen binnen het HV in 2007, ten opzichte van het HV budget 2007, worden eveneens gedoteerd aan genoemde reserve Wmo.

Dekking van de nieuwe beleidsinspanningen is, zoals aangegeven, mogelijk omdat Deventer een zogenaamde Wmo-voordeelgemeente is en doordat de Wmo-middelen voor de Wmo beschikbaar blijven (geoormerkt).

Op deze wijze kunnen besparingen die binnen het individuele verstrekkingenbeleid gerealiseerd worden, op andere onderdelen van het Wmo-beleid worden ingezet.

Voor het instellen van genoemde Wmo-reserve zal aan u en de raad nog een afzonderlijk separaat voorstel worden voorgelegd.

Uitvoeringsplan

Het uitvoeringsplan Wmo 2008, dat separaat in maart zal verschijnen, zal een nadere beschrijving van de activiteiten voor het eerste jaar geven.

Bijlage 1: Overzicht doelstellingen per prestatieveld

<p>PRESTATIEVELD 1 <i>Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bevorderen maatschappelijke inzet (overkoepelende doelstelling); 2. Activering van kwetsbare, inactieve burgers (activeringsoffensief); 3. Deventer wijkaanpak voortzetten en innoveren; 4. Versterken van signalering en zelfoplossend vermogen van frontliniewerkers.
	<p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren van een activeringsoffensief; 2. Deventer wijkaanpak innoveren; 3. Investeren in de frontlinie; 4. Uitvoering geven aan het accommodatiebeleid.
<p>PRESTATIEVELD 2 <i>Op preventie gerichte ondersteuning bieden aan jongeren met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maatschappelijke uitval jongeren voorkomen (koepeldoelstelling); 2. Ketensamenwerking bevorderen; 3. Systeem van vroegsignalering operationeel; 4. Preventie en voorlichting.
	<p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoering geven aan vijf functies (bieden van informatie en advies, signaleren van problemen, toeleiding tot hulpaanbod, licht-pedagogische hulp, coördinatie van zorg); 2. Implementatie twee centra jeugd en gezin; 3. Implementatie digitaal signaleringsinstrument VIS2 4. Alcoholmatigingsbeleid bij jongeren
<p>PRESTATIEVELD 3 <i>Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente is een excellente dienstverlener en behoort qua dienstverlening tot de tien beste gemeenten in Nederland.
	<p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bieden van informatie en advies centraal en decentraal; 2. Implementatie decentraal servicestelsel; 3. Samenwerken cliëntondersteuning; MEE
<p>PRESTATIEVELD 4 <i>Het ondersteunen van</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bestaande deelname aan, en variatie in het

<p><i>mantelzorgers en vrijwilligers.</i></p>	<p>vrijwilligerswerk voortzetten; 2. Vrijwilligerswerk aantrekkelijker maken; 3. Draagkracht van mantelzorgers vergroten.</p> <hr/> <p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Intensivering in 2008 van bestaand vrijwilligerswerk; 2. Ontwikkeling vrijwilligersbeleid; 3. Opzetten van een systeem van respijtzorg; 4. Informatie- en bewustwordingscampagne; 5. Intensivering mantelzorgondersteuning; 6. Ontwikkelen criteria voor subsidieverlening WMO-regelingen.
<p>PRESTATIEVELD 5 <i>Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niet de wijk uit. <hr/> <p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voortzetting bestaande collectieve voorzieningen; 2. Innovatie collectieve voorzieningen; 3. Uitvoeren pilots woonservicezones;
<p>PRESTATIEVELD 6 <i>Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Efficiënt en adequaat (basis)stelsel van individuele voorzieningen organiseren (compensatiebeginsel). <hr/> <p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren individuele verstrekkingenbeleid;

<p>PRESTATIEVELD 7 <i>Maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en huiselijk geweld.</i></p>	<p>DOELSTELLINGEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwikkeling van een ketenaanpak voor het contactleggen met zorgwekkende zorgmijders en hen toeleiden naar zorg; 2. Realiseren van vraaggerichte zorgverlening; 3. Bieden van een pallet aan kwalitatief en kwantitatief voldoende zorg; 4. Transparantie in producten en productkosten en financieringsverantwoordelijkheid;
<p>PRESTATIEVELD 8 <i>Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.</i></p>	<p>ACTIVITEITEN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veldregie beleggen bij RegiZorg; 2. Uitwerken Stedelijk Kompas Midden IJssel; 3. Ontwikkelen toetsingskader subsidies prestatievelen 7, 8 en 9; 4. Reguliere activiteiten.
<p>PRESTATIEVELD 9 <i>Het bevorderen van verslavingsbeleid.</i></p>	

Bijlage 2: Overzicht woordenlijst

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)	Met de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten is iedere Nederlander tot 1 januari 2007 verzekerd voor ondersteuning en zorg in geval van langdurige ziekte, handicap of ouderdom. Na 1 januari 2007 dekt de AWBZ alleen nog de kosten van zorg aan chronisch zieken, intramuraal en extramuraal.
Basispakket collectieve voorzieningen/Basisvoorzieningen	Met algemene basisvoorzieningen in de gemeente op de terreinen van welzijn, openbaar vervoer en zorg worden mensen in staat gesteld zelfstandig te functioneren en aan de samenleving deel te nemen.
Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning (wettekst)	De gemeenteraad stelt telkens voor een periode van ten hoogste vier jaar één of meer plannen vast, die richting geven aan de door het gemeentebestuur te nemen beslissingen betreffende maatschappelijke ondersteuning. Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid, de gemeentelijke doelstellingen, de wijze van uitvoering van het samenhangend beleid, de resultaten die de gemeente wil behalen, de maatregelen die zich richten op de keuzevrijheid en de wijze van onderzoek naar de behoeften van kleine doelgroepen.
Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)	Bij het CIZ kan een indicatie worden aangevraagd voor de gewenste zorg in natura of voor een persoonsgebonden budget (PGB).
Centrum voor Jeugd en gezin (CJG).	Het Centrum voor jeugd en gezin bundelt taken op het terrein van opvoed- en opgroei-ondersteuning, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, gezinscoaching en gegevensbeheer. Het Centrum voor jeugd en gezin is een werkwijze waarbij de coördinatie van de zorg goed is geregeld. Eén organisatie is verantwoordelijk voor de afstemming en samenhang in de diverse vormen van hulp dat een gezin/jongere nodig heeft.
Compensatiebeginsel (wettekst)	Ter compensatie van de beperking die een persoon ondervindt in zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie, treft de gemeente voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, die hem in staat stellen: <ul style="list-style-type: none"> - een huishouden te voeren; - zich te verplaatsen in en om de woning; - zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel; - medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.
Eigen bijdrage (wettekst)	De gemeenteraad kan bij verordening bepalen dat een

	<p>persoon van 18 jaar of ouder aan wie maatschappelijke ondersteuning is verleend, voor zover die ondersteuning bestaat uit het verlenen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget en niet bestaat uit een aan hem verleende financiële tegemoetkoming, een eigen bijdrage is verschuldigd. De hoogte van de eigen bijdrage kan voor de verschillende soorten van maatschappelijke ondersteuning verschillend worden vastgesteld en mede afhankelijk gesteld worden van het inkomen van degene aan wie maatschappelijke ondersteuning is verleend en van zijn echtgenoot.</p>
Extramurale zorg	<p>Zorg die wordt verleend buiten de muren van het ziekenhuis of de zorginstelling. Deze zorg omvat zorg van huisartsen, verloskundige, fysiotherapeuten, thuiszorg en ambulancevervoer.</p>
Gebruikelijke zorg	<p>De zorg die mensen in een huishouding redelijkerwijs aan elkaar kunnen geven (CIZ Protocol Gebruikelijke Zorg). Mantelzorg wordt in beleid en bij indicatiestelling voor AWBZ-zorg onderscheiden van de 'gebruikelijke zorg'.</p>
Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	<p>Een deelgebied binnen de gezondheidszorg dat preventie, behandeling, begeleiding en verzorging biedt aan mensen met psychische problemen, zowel met psychosociale problemen als met psychische stoornissen.</p>
Hulp bij het huishouden (wettekst)	<p>Het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van het verzorgen van het huishouden van een persoon dan wel van een leefeenheid waartoe een persoon hoort.</p>
Inclusief beleid	<p>Beleid om alle burgers volwaardig onder dezelfde voorwaarden te laten deelnemen aan de samenleving. De wet gaat uit van het principe van "inclusief beleid". Dat wil zeggen dat de wet ervan uitgaat dat beleidsmakers bij nieuw beleid integraal en van het begin af aan rekening houden met de effecten voor en belangen van mensen met een beperking vanuit de constatering dat burgers met beperkingen nu te weinig mogelijkheden hebben of in staat zijn om gebruik te maken van de gewone, reguliere voorzieningen voor iedereen. Betrokkenen zijn te snel aangewezen op specifieke voorzieningen. Met het organiseren van algemene collectieve voorzieningen kan mogelijk een beroep op de (vaak duurdere) individuele voorzieningen worden voorkomen. Deze collectieve voorzieningen zijn dan voorliggend ten opzichte van individuele voorzieningen.</p>
Individuele voorzieningen	<p>Voorzieningen om mensen met een beperking in staat</p>

	te stellen zelfstandig te kunnen blijven wonen en te kunnen blijven deelnemen aan het maatschappelijk leven. De voorzieningen uit de Verordening Maatschappelijke ondersteuning kunnen hiertoe gerekend worden.
Informele zorg	Onder informele zorg wordt de zorg en ondersteuning verstaan van een vrijwilliger of van een mantelzorger. Tegenover informele zorg staat professionele zorg.
Indicatiestelling	Vaststelling of en in welke mate een cliënt in aanmerking komt voor zorg. Het indicatiebesluit vormt de formele machtiging om hulpmiddelen, ondersteuning of zorg te ontvangen.
Informatievoorziening	De wijze waarop de gemeente de informatie- en adviesverstrekking aan haar inwoners organiseert.
Inspraak en participatie (wettekst)	De gemeente betreft de ingezetenen van de gemeente en in de gemeente belanghebbende natuurlijke en rechtspersonen bij de voorbereiding van het beleid betreffende maatschappelijke ondersteuning. Alvorens een voordracht tot vaststelling door de gemeenteraad te doen, vraagt het college van burgemeester en wethouders over het ontwerpplan advies aan de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties van de kant van vragers op het gebied van maatschappelijke ondersteuning.
Intramurale zorg	Zorg die wordt verleend wanneer een cliënt langer dan 4 uur in een zorginstelling verblijft zoals ziekenhuis, verpleeghuis of psychiatrische inrichting.
Maatschappelijke ondersteuning (wettekst: de 9 prestatievelden)	De gemeente bevordert <ul style="list-style-type: none"> 1. de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten; 2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden; 3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning; 4. het ondersteunen van mantelzorgers daaronder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen, indien zij hun taken niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers; 5. deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem; 6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun

	<p>zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;</p> <p>7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;</p> <p>8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;</p> <p>9. het verslavingsbeleid.</p>
Maatschappelijke opvang (wettekst)	Het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die door een of meer problemen, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.
Mantelzorg (wettekst)	Langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar overstijgt.
Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) (wettekst)	Het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg, het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen, het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen en het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg.
Persoonsgebonden budget (PGB)	Een geldbedrag waarmee zelf zorg, hulp en begeleiding kan worden ingekocht bij erkende en niet-erkende aanbieders.
Regie	<p>Regiefunctie te omschrijven als een bijzondere vorm van sturen die is gericht op het afstemmen van doelen en het verbinden van het handelen van actoren in het veld van wonen, welzijn, werk en inkomen, onderwijs, sport en zorg.</p> <p>De regie wordt op drie niveaus ingericht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het faciliteren en stimuleren van samenwerking tussen lokale/regionale professionele organisaties • het samenbrengen van professionele en informele ondersteuningsactiviteiten • het mobiliseren van lokale collectieve vormen van solidariteit <p>Samenwerking met de regio is logisch omdat de</p>

	omliggende gemeenten veelal met dezelfde partners werken.
Respijtzorg	Vervangende zorg door een vrijwilliger, zodat de mantelzorger even vrijaf heeft; de mantelzorger kan er zo enkele uren, een dag, een weekend of langer op uit; Respijtzorgvoorzieningen zijn er voor alle doelgroepen: <ul style="list-style-type: none"> • verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapte kinderen • mensen met psychiatrische stoornissen • mensen met chronische lichamelijke aandoeningen
Vangnetfunctie	Uitgangspunt in de Wmo is de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Soms kunnen mensen zichzelf niet redden, bijvoorbeeld als gevolg van een beperking en/of laag inkomen. In deze situaties biedt de gemeente een vangnet waardoor deze burgers weer aan de samenleving kunnen meedoen.
Wet collectieve preventie volksgezondheid (WCPV)	In de WCPV zijn de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten ten aanzien van de collectieve preventie op het gebied van volksgezondheid ofwel openbare gezondheidszorg vastgelegd. De hieruit voortvloeiende taken zijn door de gemeente Deventer belegd bij de GGD.
Wet maatschappelijke ondersteuning	In deze wet zijn de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten en onderdelen van de AWBZ, zoals de huishoudelijke verzorging, ondergebracht.
Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg)	De Wet voorzieningen gehandicapten regelde de verstrekking door gemeenten van rolstoelen, woon- en vervoersvoorzieningen aan mensen met een beperking.
Zelfredzaamheid	Het vermogen om op eigen kracht het eigen bestaan vorm te geven.